

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2014

Ondřej Blažek

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Ondřej Blažek

**Bezpečnostní spolupráce Evropské unie a
států NATO stojících mimo Evropskou unii**

Bakalářská práce

Praha 2014

Autor práce: **Ondřej Blažek**

Vedoucí práce: **Mgr. Tomáš Weiss, M.A., Ph.D.**

Rok obhajoby: **2014**

Bibliografický záznam

BLAŽEK, Ondřej. *Bezpečnostní spolupráce Evropské unie a států NATO stojících mimo Evropskou unii*. Praha, 2014. 45 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra západoevropských studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Tomáš Weiss, M.A., Ph.D.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá problémem spolupráce Evropské unie se státy, které jsou členy Severoatlantické aliance, ale nejsou členskými státy Evropské unie. Jako metoda výzkumu byla zvolena komparace. Práce porovnává důvody zapojení či nezapojení Norska a Turecka do misí EU a do Evropské obranné agentury. Tyto dva státy byly vybrány proto, že jsou diametrálně odlišné, ale splňují stejné podmínky. Spolupráce a důvody států jsou uvedeny na příkladu Evropské bezpečnostní agentury a třech misí – EUFOR Althea v Bosně a Hercegovině, EUFOR RD Congo v Kongu a EU NAVFOR Somalia u pobřeží Somálska. Poslední kapitolou je komparace, která porovnává důvody a dochází k závěru, že důvody států k účasti na misích plynou primárně z jejich zahraničních politik. Ty v případě Turecka sledují jeho geopolitické zájmy vedoucí k vyšší účasti v misích a v případě Norska vychází z jeho mírové iniciativy.

Abstract

The bachelor thesis is dealing with the issue of cooperation between the European Union and the non-EU NATO members. The comparison was chosen as a method of the research. The thesis compares reasons, which make the Turkey and Norway's basis for taking part in the EU missions or in the European Defence Agency. These two states were chosen because they are comprehensively different and at the same time fulfil the conditions of being the non-EU NATO members. The cooperation and the reasons are mentioned in examples of the European Defence Agency and three

missions – EUFOR Althea in Bosnia and Herzegovina, EUFOR RD Congo and EU NAVFOR Somalia in Somali waters. The last chapter is the comparison, which compares the reasons and draws the conclusion that the reasons come primarily from the both states' different foreign policies. The Turkish foreign policy leading to higher participation follows its geopolitical interests and Norway's foreign policy comes from its peace initiative.

Klíčová slova

Evropská unie, Společná bezpečnostní a obranná politika, NATO, Turecko, Norsko

Keywords

European Union, Common Security and Defence Policy, NATO, Turkey, Norway

Rozsah práce: 57 240 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 15. května 2014

Ondřej Blažek

Institut mezinárodních studií
Projekt bakalářské práce

PROJEKT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno:

Ondřej Blažek

E-mail:

blazaone@gmail.com

Semestr:

Letní semestr

Akademický rok:

2012/2013

Název práce:

Bezpečnostní spolupráce Evropské unie a států NATO stojících mimo Evropskou unii

Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok):

Letní semestr, 2013/2014

Vedoucí bakalářského semináře:

PhDr. Marek Pečenka

Vedoucí práce (není povinné):

Mgr. Tomáš Weiss, M.A., Ph.D.

Zdůvodnění výběru tématu práce (5 řádek):

Téma související s bezpečnostní politikou EU je aktuální, protože v posledních letech kvůli Lisabonské smlouvě prochází změnami a Evropská unie hledá své místo mezi garanty světové bezpečnosti. Problém spolupráce EU a třetích států není hlouběji probádán, autoři se nezabývají důvody přistoupení těchto států k misím EU. Pohledy států na tento problém jsou proto takřka neznámé. Tato bakalářská práce může být jistým přínosem pro další studium této oblasti bezpečnostní politiky.

Předpokládaný cíl (5 řádek):

Cílem této práce je zanalyzovat Společnou bezpečnostní a obranou politiku Evropské Unie ve vztahu ke státům, které stojí mimo Evropskou unii a zároveň jsou členy Severoatlantické aliance, se zaměřením na Turecko a Norsko. Na konci práce by měla být zodpovězena následující otázka: Proč bylo nasazení Turecka a Norska v misích EU rozdílné i přes to, že oba státy měly stejné předpoklady pro zapojení do těchto misí?

Základní charakteristika tématu (10 řádek):

Bezpečnostní spolupráce Evropské unie a zemí, které jsou členy NATO, je komplikované téma. Vztah NATO a EU vztah se vyznačuje mnoha aspekty a bylo potřeba jej smluvně řešit. Jeden z nejzásadnějších dokumentů upravujících tento vztah je dohoda Berlin Plus. Do misí EU se často zapojují i státy, které nejsou jejími členy. Jejich participace je ale často rozdílná, i když mají shodné předpoklady pro stejnou účast v misích. Tyto státy mají rozdílnou zahraniční politiku, ze které vyplývají jejich různé postoje ke spolupráci s EU. Na druhou stranu jsou některé rozdíly v účasti dané jejich vnitřními problémy nebo proto, že se soustředí na jinou operaci ve stejné oblasti. Tyto rozdíly tedy plynou ze strany třetích států a nikoli EU. Dalším aspektem této spolupráce je členství některých neunijních států v Evropské obranné agentuře. Některé země mohly vstoupit bez problémů, jiným vstup naopak umožněn nebyl.

Předpokládaná struktura práce (10 řádek):

Práce je koncipována jako komparace a klade si za úkol zhodnotit aspekty

bezpečnostní spolupráce Turecka a Norska s Evropskou Unií. Na úvod bude představen vztah Evropské unie a NATO a budou zmíněny aspekty tohoto vztahu. Dále bude představena Evropská obranná agentura a komplikovaná situace kolem přidružení Turecka, které naráží na problém Kypru. V následujících kapitolách budou rozebrány mise EU, do kterých se zapojily oba zkoumané státy nebo alespoň jeden z nich. Jedná se o misi Althea v Bosně a Hercegovině, EUFOR RD Congo v Kongu a EU NAVFOR Somalia v Adenském zálivu. Poslední kapitolu bude představovat komparace, která bude porovnávat přednostně důvody, které vedly k rozdílné účasti v misích, a situaci kolem Evropské obranné agentury. Bude také syntetizovat poznatky z jednotlivých kapitol a poskytne tak komplexnější pohled na téma.

Základní literatura (10 nejdůležitějších titulů):

BEKKEVOLD, Jo Inge a Robert S. ROSS. *International Order at Sea: Anti-Piracy and Humanitarian Operations* [online]. Oslo: Norwegian Institute for Defence Studies, 2012 [cit. 2014-04-24]. ISBN 978-82-91571-15-7. Dostupné z: http://idsa.in/system/files/book_OrderSea.pdf.

BONNÉN, Preben. *Towards a common european security and defence policy: the ways and means of making it a reality*. Münster: Lit, 2003. Compas group on security and defence studies, vol. 1. ISBN 38-258-6711-0.

Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie: Listina základních práv Evropské unie. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2010. ISBN 978-92-824-2572-5.

LACHMANN, Niels. The EU-CSDP-NATO relationship: Asymmetric Cooperation and the Search for Momentum. *Studia Diplomatica* [online]. 2010, Vol. LXIII, No. 3–4, s. 1 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: https://www.academia.edu/4747277/The_EU-CSDP-NATO_relationship_asymmetric_cooperation_and_the_search_for_momentum.

LIOUNTRI, Christianna. Turkey's Balkan Policy under the AKP. *Defencegreece.com* [online]. 2013 [cit. 2014-04-29]. Dostupné z: <http://www.defencegreece.com/index.php/2013/03/turkeys-balkan-policy-under-the-akp>.

LUCARELLI, Sonia, Luk van LANGENHOVE a Jan WOUTERS. *The EU and multilateral security governance*. New York: Routledge, 2013. ISBN 978-0-415-67930-5.

MÉRAND, Frédéric. *European defence policy: Beyond the Nation State*. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-019-9533-244.

REICHARD, Martin. *The EU-NATO relationship: A Legal and Political Perspective*. Burlington: Ashgate, 2006. ISBN 978-0-7546-4759-1.

THIM, Michal. Kypr, Turecko a EU. *Asociace pro mezinárodní otázky* [online]. 2006 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://www.europeanvoice.com/article/imported/nato-chief-urges-eu-to-give-turkey-security-role/69016.aspx>.

VOGEL, Toby a BRAND, Constant. NATO chief urges EU to give Turkey security role. *European Voice* [online]. 2010 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://www.europeanvoice.com/article/imported/nato-chief-urges-eu-to-give-turkey-security-role/69016.aspx>.

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

Obsah

ÚVOD	2
BEZPEČNOSTNÍ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE A JEJÍ VZTAH K NATO	6
VÝVOJ OBRANNÉ POLITIKY V 90. LETECH A NA POČÁTKU 21. STOLETÍ	6
ZMĚNY PO LISABONU	7
ASPEKTY SPOLUPRÁCE NATO-EU	8
RÁMEC SPOLUPRÁCE MEZI EU A NEČLENSKÝMI STÁTY	10
ZAPOJENÍ NORSKA DO EVROPSKÉ OBRANNÉ AGENTURY A KYPERSKÉ VETO TURECKU	12
NORSKO V EVROPSKÉ OBRANNÉ AGENTUŘE.....	12
TURECKO NEVPUŠTĚNO.....	12
MISE ALTHEA V BOSNĚ A HERCEGOVINĚ	15
ZAPOJENÍ TURECKA	15
ZAPOJENÍ NORSKA.....	18
MISE EUFOR RD CONGO	20
ZAPOJENÍ TURECKA	20
ODMÍTNUTÍ NORSKEM.....	21
MISE EUNAVFOR SOMALIA	23
ZAPOJENÍ NORSKA.....	23
TURECKO V OPERACÍCH NATO.....	27
KOMPARACE	29
EVROPSKÁ OBRANNÁ AGENTURA	29
MISE EU	29
ZÁVĚR	32
SUMMARY	35
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	37
PRIMÁRNÍ PRAMENY	37
SEKUNDÁRNÍ LITERATURA	43

Úvod

Téma spolupráce Evropské unie (EU) a evropských států, které jsou jí blízké, avšak nejsou jejími členy, je možná probádané z pohledu EU, nicméně v literatuře, zejména v české, chybí pohledy oněch třetích států. Takových zemí je v Evropě vícero, ale pouze Norsko, Turecko, Island a od roku 2009 i Albánie jsou členy Severoatlantické aliance (NATO),¹ což je základní předpoklad této práce, jak již vyplývá z jejího názvu. Pro komparaci byli vybráni dva zástupci – Norsko a Turecko, aby na jejich příkladu bylo možné zhodnotit, proč se misí zúčastnily a jaký na tom měly zájem. K výběru Turecka a Norska vedlo několik důvodů. Prvním z nich byla jejich dlouholetá tradice v rámci NATO a jejich ochota vysílat vojáky do spojeneckých misí. Druhým důvodem byla jejich vzájemná odlišnost, a to geografická, demografická, kulturní a politická.

Časově se práce vymezuje zejména na období mezi lety 2004, kdy byla zahájena mise Althea, a rokem 2013, kdy Norsko poslalo podruhé své plavidlo do protipirátské operace k pobřeží Somálska. Zároveň je ale nastíněna historie spolupráce mezi EU a NATO, a proto je v první kapitole obsažen exkurs do 90. let. Z teritoriálního hlediska se práce zabývá zejména Tureckem a Norskem a státy, na jejichž území probíhaly mise EU.

Klíčovou otázkou je, proč bylo nasazení států v jednotlivých misích rozdílné. Na tuto otázku odpovídá práce pomocí analýzy jednotlivých misí, která zohledňuje, proč se státy k misí připojily či nikoli, jakou měrou se připojily, případně zda tato míra byla adekvátní k jejich zájmům. Každá mise je uvedena do kontextu a v rámci nasazení států jsou uvedeny počty vojáků. Práce se také pokouší odpovědět na otázku, proč se Turecko, na rozdíl od Norska, nestalo přidruženým členem Evropské obranné agentury.

Oba státy mají stejné předpoklady pro účast v misích EU. Oba nejsou členskými státy, přímo sousedí s EU, jsou členy NATO a spolupracují s EU v mnoha oblastech. Ačkoliv by teoreticky měly oba s EU kooperovat v bezpečnostní oblasti stejně a rozdíl by měl být dán pouze rozdílem velikostí armád, realita je jiná. Cílem této práce je zjistit, proč tomu tak je.

Jelikož se bádání soustředí především na rozdíly spolupráce mezi EU a oběma státy, byla analýze podrobena situace kolem Evropské obranné agentury, dále pak mise EUFOR Althea v Bosně a Hercegovině, mise EUFOR RD Congo a mise EU NAVFOR Somalia.

---

¹ Tyto aspekty splňovalo do roku 2013 také Chorvatsko, které poté vstoupilo do EU.

Jako metoda výzkumu byla zvolena komparace, která vychází z analýzy postojů obou států ke každé misi, případně situace kolem Evropské obranné agentury. Komparace dokáže poskytnout jednoduchý náhled do problému spolupráce EU s třetími státy tím, že ukáže jejich postoje a následně je porovná. Tím je zřejmé, že se postoje zemí k jednotlivým aspektům liší.

Práce je rozdělena na úvod, šest kapitol a závěr. V první kapitole je rozebrán vztah EU a NATO. Vzájemná kooperace těchto mezinárodních subjektů poskytuje základní kontext celého výzkumu. Kapitola rozebírá počátky jednotné evropské bezpečnosti vycházející ze Západoevropské unie v období po studené válce, Evropskou bezpečnostní a obrannou politiku a její potenciál spolupráce se státy mimo EU. Také popisuje změny, které se odehrály po podpisu Lisabonské smlouvy. Dále jsou v kapitole zmíněny základní dokumenty, které tuto spolupráci ovlivnily.

Kapitola druhá pojednává o Evropské obranné agentuře. Agenturu stručně popisuje, poukazuje na její cíle a na přistoupení Norska. Stěžejní část kapitoly se věnuje důvodům, proč Turecko do agentury nepřistoupilo. Analýza důvodů nejde hluboko do historie, ale soustředí se na období po rozšíření EU v roce 2004.

Třetí kapitola popisuje misi EUFOR Althea. Po úvodním popisu mise je poukázáno na markantní rozdíl mezi počty nasazených vojáků Turecka a Norska. Většina rozsahu kapitoly se věnuje důvodům obou států k účasti na misi.

V pořadí čtvrtá kapitola se věnuje misi EUFOR RD Congo. Opět po krátkém úvodu rozebírá motivy přistoupení Turecka k misi a v tomto případě důvody, proč se Norsko do mise nezapojilo.

Předposlední kapitola se zabývá misí EU NAVFOR Somalia, také známou jako operace Atalanta. V této misi bylo na první pohled zapojení zcela opačné než v misi předchozí – Turecko se nezúčastnilo, Norsko ano. Kapitola ale uvádí norskou účast a tureckou neúčast do souvislostí. Objasňuje zejména, proč se Norsko účastnilo pouze na krátkou dobu a proč Turecko nemělo potřebu se do mise zapojit vůbec.

Závěrečná kapitola představuje samotnou komparaci. Ta by měla přednostně srovnat důvody obou států, které vedly k připojení či nepřipojení k misím, vstupu či nevstoupení do Evropské obranné agentury a postoje států syntetizovat. Komparace by měla zodpovědět, proč je nasazení Turecka a Norska v jednotlivých misích rozdílné. Využívá k tomu informace obsažené v předcházejících kapitolách.

Pro psaní bakalářské práce byly použity primární prameny i sekundární literatura. Knižní tituly byly využity především pro první kapitolu, protože se zpravidla zabývají širokými tématy spolupráce EU a NATO.

Jednu z nejzásadnějších monografií pro tuto práci představuje kniha *The EU-NATO relationship: A Legal and Political Perspective* od Martina Reicharda, v níž autor popisuje vztah EU a NATO v politickém a právním kontextu. Značné množství citací napovídá, že si dal autor práci pročíst splet' smluv a dokumentů, na kterých tento vztah stojí. Zároveň ale cituje nezvykle velký počet jiných monografií a článků, díky čemuž kniha působí částečně jako kompilace.

Další stěžejní knižní publikací je *International Order at Sea: Anti-Piracy and Humanitarian Operations* od autorů Jo Ingeho Bekkevolda a Roberta S. Rosse. Již v předmluvě autoři uvádí, že kniha není vědeckou publikací, ale spíše kompilací údajů o problematice pirátství a norských postojů k němu. Kniha poskytla zásadní a věcné podklady pro kapitolu o operaci Atalanta.

Jelikož práce pojednává o velmi aktuálních tématech, bylo velice obtížné hledat relevantní informace v knižní literatuře. Z toho důvodu jsou v jednotlivých kapitolách využívány ve větší míře jak odborné články, tak články v médiích.

Odborné články poskytly informace, které umožnily lépe uchopit kontext vztahů EU a NATO. Niels Lachmann s jeho článkem *The EU-CSDP-NATO relationship: Asymmetric Cooperation and the Search for Momentum* pomohl osvětlit nerovnováhu tohoto vztahu. Lachmann se problematikou vztahu EU-NATO akademicky zabývá dlouhodobě.

Pro pochopení více rovin turecké zahraniční politiky směrem k Balkánu byl stěžejní článek *Turkey's Balkan Policy under the AKP* řecké autorky Christianny Lioutriové. Autorka zde rozebírá rozdílné důvody, které vedly Turecko k velkému zájmu o balkánský region. Protože autorka článku není tureckého původu, staví se k problematice, na rozdíl od tureckých autorů, spíše kriticky.

Ve velké míře jsou citovány primární prameny. Jedná se zejména o dokumenty EU získané prostřednictvím databáze *EUR-Lex* a o oficiální vyjádření vlád států či vedení misí zveřejněné na jejich internetových stránkách. Zejména k těmto sdělením bylo nutné přistupovat kriticky, protože obzvláště účasti států v misích jsou v těchto zdrojích hodnoceny velice kladně. Články v tisku získané prostřednictvím zpravodajských serverů uzavírají škálu primárních pramenů. Z těch jsou citovány

převážně norské a turecké internetové deníky, které jsou psané v anglickém jazyce. Jako příklady lze uvést turecký *Hürriyet Daily News* a norský *Norway Post*. K informacím z těchto serverů bylo nutné přistupovat kriticky, protože bylo z pravidla problematické informace ověřit z jiných zdrojů.

Tato bakalářská práce se zabývá jedním ze specifíků Společné bezpečnostní a obranné politiky. Řeší otázky, proč státy mimo EU mají zájem s ní vojensky spolupracovat a proč jsou jejich důvody rozdílné. Je možné, že tyto země v budoucnu do EU vstoupí a budou využívat zkušenosti z této spolupráce při plnění úkolů, které se Unii naskytanou. Jelikož tato práce řeší pouze vojenské operace a Evropskou obrannou agenturou, prostor pro bádání rozhodně není vyčerpán. Nabízí se například téma policejní spolupráce a kooperace v rámci nevojenských zahraničních misí EU. Zároveň lze podobné aspekty aplikovat na Albánii a Island, které mají stejná základní kritéria jako Turecko a Norsko, a zkoumat jejich motivy zapojení se do misí. V neposlední řadě je možné porovnávat bezpečnostní spolupráci Unie s evropskými členy NATO, kteří nevstoupili do EU, a mimoevropskými členy Aliance.

Bezpečnostní politika Evropské unie a její vztah k NATO

Vývoj obranné politiky v 90. letech a na počátku 21. století²

V roce 1993, kdy byla Maastrichtskou smlouvou založena EU, vznikla také její pilířová struktura, přičemž druhý pilíř tvořila Evropská zahraniční a bezpečnostní politika. V prvních letech své existence EU nepodnikla v oblasti bezpečnosti žádný zásadní krok a je často kritizována za nečinnost a pouhé přihlížení masakrům v Bosně a Hercegovině v polovině 90. let.

Zásadní význam pro bezpečnostní politiku EU měly Petersberské úkoly, které byly podepsány ministry obrany zemí Západoevropské unie v červnu 1992, tedy ještě před oficiálním vznikem EU. Úkoly deklarovaly, že Západoevropská unie a EU budují evropskou bezpečnost společně, přičemž NATO výslovně zůstává její nepostradatelnou součástí.³ Tímto byly k závazkům stávající Západoevropské unie a NATO připojeny ostatní státy EU. Petersberské úkoly navíc rozšířily škálu možností nasazení ozbrojených sil o humanitární a záchranné mise, mise na udržení míru a mise bojových sil v krizovém managementu včetně akcí na udržení míru.⁴ Nebyly omezené pouze článkem 5 Washingtonské smlouvy a článkem 5 Bruselské smlouvy, tedy pouze na obranu proti útoku nepřítel.

Dalším významným milníkem bylo zasedání Evropské rady v Kolíně nad Rýnem v červnu 1999, kdy bylo rozhodnuto, že EU musí mít vlastní kapacity a být schopna akcí nezávislých na NATO. V prosinci téhož roku proběhlo zasedání Evropské rady v Helsinkách, kde se státy dohodly na vytvoření Evropských sil rychlé reakce. Tyto síly by měly čítat až 60 tisíc velmi dobře vycvičených vojáků připravených

---

² Pro širší kontext evropské bezpečnostní politiky doporučuji tyto zdroje:

About CSDP - Overview. *European Union: External Action* [online]. [cit. 2014-02-28]. Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/csdp/about-csdp/index_en.htm.

BICKERTON, Christopher J. *European Union foreign policy: from effectiveness to functionality*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2011. ISBN 978-0-230-28229-2.

BONNÉN, Preben. *Towards a common european security and defence policy: the ways and means of making it a reality*. Münster: Lit, 2003. Compas group on security and defence studies, vol. 1. ISBN 38-258-6711-0.

KOUTRAKOS, Panos. *European foreign policy: legal and political perspectives*. Cheltenham: Edward Elgar Pub. 2011. ISBN 978-184-9804-097.

³ Western European Union Council of Ministers, Bonn, 19 June 1992: Petersberg Declaration. *Western European Union* [online]. 1992, s. 2 [cit. 2014-02-28]. Dostupné z:

<http://www.weu.int/documents/920619peten.pdf>.

⁴ *Ibid.*, s. 6.

k vyslání do jiných částí světa ve velmi krátké době a až na jeden rok. Nemělo se ale jednat o evropskou armádu, velení mělo zůstat v rukou jednotlivých států. V prosinci 2000 zasedala Evropská rada v Nice a představitelé členských států se zabývali mimo jiné otázkou bezpečnosti. Evropští lídři založili tři nové politicko-vojenské struktury: Politický a bezpečnostní výbor, Vojenský výbor EU, a Vojenský štáb EU.⁵

Politický a bezpečnostní výbor jedná na úrovni velvyslanců všech členských států a odpovídá Severoatlantické radě ve struktuře NATO, má tedy nejvyšší rozhodovací pravomoci v rámci Evropské bezpečnostní a obranné politiky, resp. Společné bezpečnostní a obranné politiky. Vojenský výbor EU je složen z důstojníků delegovaných členskými státy, kteří obvykle mají stejnou pozici v podobném výboru v NATO. Je poradním orgánem Politického a bezpečnostního výboru, připravuje cvičení, plány a management krizových operací EU. Vojenský štáb EU má na starost systém včasného varování, strategické plánování a implementaci rozhodnutí Vojenského výboru.⁶

Změny po Lisabonu

Přijetí Lisabonské smlouvy v roce 2009 ovlivnilo i bezpečnostní politiku EU. Zrušením pilířového systému došlo k přejmenování Evropské bezpečnostní a obranné politiky na Společnou bezpečnostní a obrannou politiku. Lisabon přinesl ale i další zásadní změny.

Po zrušení pilířové struktury EU měla zahraniční a bezpečnostní politika i nadále specifický význam. Byly zakotveny mechanismy, které zvyšují míru vzájemné solidarity v otázce bezpečnosti mezi členskými státy. Zvýšena byla flexibilita Společné zahraniční a bezpečnostní politiky a Společné bezpečnostní a obranné politiky, aby státy mohly snadněji vytvářet vícenárodní ozbrojené síly a aby různé skupiny členských zemí mohly provádět úkoly v rámci bezpečnostní agendy. V neposlední řadě se bezpečnostní politiky výrazně dotklo vytvoření funkce Vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, kterou jako první zastávala baronka Catherine Ashtonová,

---

⁵ BONNÉN, Preben. *Towards a Common European Security and Defence Policy: The Ways and Means of Making it a Reality*. Münster: Lit, 2003, s. 47. ISBN 38-258-6711-0.

⁶ MÉRAND, Frédéric. *European Defence Policy: Beyond the Nation State*. New York: Oxford University Press, 2008, s. 31–33. ISBN 978-019-9533-244.

jejímž úkolem bylo mimo jiné zajišťovat komunikaci mezi Evropskou radou a Politickým a bezpečnostním výborem.⁷

Aspekty spolupráce NATO-EU

Oficiální kooperace Aliance a EU, respektive její Evropské, později Společné, bezpečnostní a obranné politiky začala být nezbytnou v době, kdy EU začala mít reálné ambice vést zahraniční mise.

Mezi základní aspekty tohoto vztahu patří bezpečnostní záležitosti, stálé konzultační mechanismy pro neunijní členy NATO a umožnění EU, aby mohla čerpat z výhod Aliance.⁸ Nejdůležitějším aspektem ale zůstávají vojenské kapacity. NATO se svým vojenským potenciálem a svými zkušenostmi bylo stěžejní pro vybudování Evropských sil rychlé reakce.⁹

Podle Lachmanna, který je jedním z nejvýznamnějších autorů zabývajících se vztahy EU a NATO, je však význačnější asymetrie tohoto vztahu. NATO je postaveno výš v první řadě tím, že vztah není vybudován na bázi NATO-EU, ale NATO-SBOP.¹⁰ Dalším rozdílem je převaha civilistů nad vojenským personálem v institucích Společné bezpečnostní a obranné politiky. Dále má NATO přirozeně více zkušeností s vedením všech druhů misí, včetně krizového managementu. V neposlední řadě jsou členem NATO Spojené státy, což posouvá těžiště rozhodování z Evropy.¹¹ Tento nerovnoměrný vztah vychází již z článku 42 Lisabonské smlouvy, resp. článku 17 Smlouvy o EU, který říká, že členské státy, které jsou zároveň členy NATO, se přednostně řídí závazky plynoucími ze Severoatlantické smlouvy.¹² Navíc NATO i nadále zůstává základem

⁷ LUCARELLI, Sonia, Luk van LANGENHOVE a Jan WOUTERS. *The EU and Multilateral Security Governance*. New York: Routledge, 2013, s. 72. ISBN 978-0-415-67930-5.

⁸ European Council, Santa Marta de Feira, 19-20 June 2000, Annex I: Presidency Report on Strengthening the Common European Security and Defence Policy, II.D., CP 47, cit. dle REICHARD, Martin. *The EU-NATO relationship: A Legal and Political Perspective*. Burlington: Ashgate, 2006, s. 125. ISBN 978-0-7546-4759-1.

⁹ REICHARD, *The EU-NATO relationship*, s. 125.

¹⁰ HOWORTH, Jolyon. NATO and ESDP: Institutional Complexities and Political Realities. *Politique étrangère*. 2009, Vol. 74, No 4, s. 95. Dostupné z: <http://www.ifri.org/downloads/pe42009howorth.pdf>, cit. dle LACHMANN, Niels. The EU-CSDP-NATO relationship: Asymmetric Cooperation and the Search for Momentum. *Studia Diplomatica* [online]. 2010, Vol. LXIII, No. 3–4, s. 186 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: https://www.academia.edu/4747277/The_EU-CSDP-NATO_relationship_asymmetric_cooperation_and_the_search_for_momentum.

¹¹ LACHMANN, „The EU-CSDP-NATO relationship“, s. 187.

¹² *Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie: Listina základních práv Evropské unie*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2010, s. 39. ISBN 978-92-824-2572-5.

kolektivní bezpečnosti v Evropě.¹³ Z toho logicky vyplývá, že NATO je stále hráčem číslo jedna bezpečnostní politiky v Evropě, což ho opět dostává do zmíněné vyšší pozice v tomto asymetrickém vztahu.

Od roku 2000 vznikal tlak ze strany NATO i ze strany tehdejších členských států na institucionalizování vztahu NATO-EU. Významně se o to zasazovala Francie, která v roce 1966 opustila vojenské struktury NATO a logicky chtěla mít v evropské bezpečnosti větší váhu skrz EU.¹⁴ V září roku 2000 se konala neformální schůzka Politického a bezpečnostního výboru a Severoatlantické rady na úrovni velvyslanců. V lednu 2001 si NATO a švédské předsednictví EU vyměnily několik dopisů, ve kterých byly dohodnuty schůzky Politického a bezpečnostního výboru a Severoatlantické rady třikrát za půl roku na úrovni velvyslanců a jednou za stejné období schůzky ministrů.¹⁵ Na základě výše uvedených faktů jsou tato jednání, obzvláště na úrovni velvyslanců z důvodu častějšího scházení, klíčová pro konzultace a dosažení kompromisu, protože stát, který má zástupce v Politickém a bezpečnostním výboru i v Severoatlantické radě, nemůže hlasovat v jedné struktuře tak a ve druhé opačně.¹⁶

V prosinci 2002 se NATO a EU dohodly na uzavření zásadní dohody Berlin Plus. Díky tomu mohla EU začít spouštět operace krizového managementu, a to bez přítomnosti NATO. Konkrétními případy byly mise na udržení míru v Makedonii v roce 2003 a v Bosně v roce 2004, kdy v praxi EU přebrala vedení misí od NATO.¹⁷ EU tedy mohla zasáhnout v jí blízkých regionech bez asistence NATO a tím nedocházelo k duplikaci sil. Nicméně podle tiskové zprávy NATO o dohodě Berlin Plus (originál není přístupný veřejnosti) platí, že některý stát NATO může být zapojen, ale „NATO není zapojeno jako celek“¹⁸. Tímto byl vytvořen prostor pro spolupráci EU a nečlenských států. Zároveň tím byl vyřešen problém teoretického dvojího nasazení jednotek jedné země, člena EU i NATO zároveň, v rámci jedné mise.

¹³ *Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie*, s. 275.

¹⁴ REICHARD, *The EU-NATO relationship*, s. 124–125.

¹⁵ *Ibid.*, s. 125.

¹⁶ *Ibid.*, s. 127.

¹⁷ *Ibid.*, s. 273.

¹⁸ Press Release (2002) 142: EU-NATO Declaration on ESDP. *North Atlantic Treaty Organization* [online]. 2002 [cit. 2014-05-13]. Dostupné z: <http://www.nato.int/docu/pr/2002/p02-142e.htm>.

Rámcová spolupráce mezi EU a nečlenskými státy

Státy, které nejsou členy Evropské unie, nemohou být ani součástí její Společné bezpečnostní a obranné politiky. V době po rozšíření NATO v roce 1999 a před rozšířením EU v roce 2004 se objevila potřeba navázat spolupráci s nečlenskými státy, aby se i tyto mohly zapojit do operací vedených EU. V teoretické rovině zároveň hrozil scénář, kdy by EU převzala velení pomyslné operace od NATO a vojáci neunijních států by museli misi opustit.

Aby se tomu předešlo, rozhodla Evropská rada na svém summitu v Kolíně nad Rýnem v červnu roku 1999, že EU učiní taková opatření, aby mohly neunijní spojenecké státy participovat na misích EU v co největším rozsahu.¹⁹ V prosinci téhož roku na dalším summitu Evropské rady v Helsinkách bylo usneseno, že tato opatření budou definována tak, že se neunijní státy budou moci účastnit vojenských misí krizového managementu EU.²⁰ K významnému pokroku v jednáních o konkrétní podobě spolupráce nedošlo.

Když se Evropská rada sešla v červnu 2000 v portugalské Santa María da Feira, konečně kýmá spolupráce dostala svou podobu. EU si zde dala za úkol zajistit nezbytný dialog, konzultace a kooperace s nečlenskými spojenci v oblasti obranné politiky a krizového managementu. Ponechala si také plnou moc v rozhodovacích procesech v tomto kontextu. Nečlenské státy, které nasadily přiměřené počty vojenských jednotek a tím potvrdily svou participaci v operacích EU, získaly stejná práva a povinnosti jako členové EU. Nadto se minimálně dvakrát za půl roku měly konat schůzky členských a nečlenských zemí na úrovni ministrů.²¹

Z šesti evropských států NATO stojících před rokem 2004 mimo EU, vůči kterým byly tyto mechanismy používány, doposud nevstoupily do Unie Norsko,

---

¹⁹ Cologne European Council, 3 - 4 June 1999: conclusions of the Presidency: Annex III - European Council Declaration on Strengthening the Common European Policy on Security and Defence. *European Parliament* [online]. [cit. 2014-03-17]. Dostupné z:

http://www.europarl.europa.eu/summits/kol2_en.htm#an3.

²⁰ Helsinki European Council 10 and 11 December 1999: Presidency Conclusions: II. Common European Policy on Security and Defence. *European Parliament* [online]. [cit. 2014-03-17]. Dostupné z:

http://www.europarl.europa.eu/summits/hel1_en.htm.

²¹ Santa Maria da Feira European Council 19 and 20 June 2000: Conclusions of the Presidency: Arrangements to Be Concluded by the Council on Modalities of Consultation and/or Participation that Will Allow the Non-EU European NATO Members and other Countries which Are Candidates for Accession to the EU to Contribute to EU Military Crisis Management. *European Parliament* [online]. [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/summits/fei1_en.htm.

Turecko a Island.²² Principy spolupráce vytvořené v rámci Evropské bezpečnostní a obranné politiky stále platí a v dnešních dnech na nich stojí některé mise EU.

---

²² V roce 2009 vstoupily do NATO Albánie a Chorvatsko. Chorvatsko se v roce 2013 připojilo k EU. Dnes tedy z evropských členů NATO stojí mimo EU Island, Norsko, Turecko a Albánie.

Zapojení Norska do Evropské obranné agentury a kyperské veto Turecku

Evropská obranná agentura byla založena v červenci roku 2004 Radou ministrů jako organizace, která měla podporovat státy a Radu EU v rozvoji obranných schopností Unie na poli krizového managementu a pomáhat prosazovat výzkum obranných technologií a účinnou spolupráci ve zbrojení. Hlavním posláním Evropské obranné agentury je poskytnout základ pro efektivní bezpečnostní kooperaci v rámci Společné bezpečnostní a obranné politiky EU.²³

Norsko v Evropské obranné agentuře

Kromě 27 členů EU²⁴ jsou součástí Evropské obranné agentury i Norsko, Švýcarsko a Srbsko. Norsko se jako první neunijní stát připojilo k Evropské obranné agentuře v roce 2006 jako pozorovatelský stát bez hlasovacích pravomocí.²⁵ I přes to, že nemohlo ovlivnit rozhodovací procesy, koordinace zbrojních plánů na evropské úrovni se pro něj stala mnohem jednodušší.

Norsku bylo vstupem umožněno aktivně se podílet na obranných projektech EU. Na výzkum a vývoj poskytuje kolem třech milionů eur ročně. Základním cílem této spolupráce je výměna názorů na postupy v bezpečnostní politice na evropské úrovni a předávání informací o možnostech spolupráce norskému ministru obrany. Pro lepší komunikaci byl v rámci norské mise do EU jmenován do Bruselu norský styčný důstojník.²⁶

Turecko nevpuštěno

Turecku nebyl umožněn vstup do Evropské obranné agentury kvůli vetu Kypru. Tento rozpor se táhne dále do minulosti, konkrétně do roku 1974, kdy Turecko obsadilo severní část ostrova Kypr. Turecko současnou Kyperskou republiku, která je členem EU, neuznává. Situace se nepohnula k lepšímu ani poté, co OSN představila takzvaný Annanův plán, který počítal se spojením turecké a řecké části ostrova a vytvořením

²³ Mission. *European Defence Agency* [online]. [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <https://www.eda.europa.eu/Aboutus/Whatwedo>.

²⁴ Členem není Dánsko.

²⁵ Member States. *European Defence Agency* [online]. [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <https://www.eda.europa.eu/Aboutus/who-we-are>.

²⁶ Norway ready to agree to administrative arrangements with the European Defence Agency (EDA). *The Norwegian Mission to the EU* [online]. 2009 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: http://www.eu-norway.org/ARKIV/newsarchives/European_Defence_Agency/#.U0vyRV4SSyc.

federace. V roce 2004 se kyperští Turci v referendu vyjádřili kladně k přijetí plánu, avšak řečtí obyvatelé ostrova ho odmítli. Týden po referendu vstoupila řecká část Kypru do EU.²⁷

Patová situace mezi Tureckem a Kyprem se zdála být bezvýchodnou. Turecko odmítalo usednout po roce 2004 k jednacímu stolu s EU, protože by de facto uznalo Kyperskou republiku. Turecko neodmítalo kyperskou vládu jako vládu jižní části ostrova, ale jako vládu, která reprezentovala celý kyperský stát včetně kyperských Turků. Turecko zavřelo přístavy a letiště pro kyperské lodě a letadla. Tato opatření měla sloužit jako donucovací prostředek k ukončení izolace kyperských Turků. I kdyby se Turecko rozhodlo uznat kyperskou vládu jako vládu celého Kypru, narazilo by na překážku Severního Kypru, který by muselo přestat uznávat. Jelikož je Turecko jediným státem, který Severní Kypr uznává, došlo by ke spojení ostrova pod kyperskými Řeky. Na to by bylo v Turecku pohlíženo jako na zradu kyperských Turků.²⁸

EU hrála jako třetí strana nejsilnější roli ve sporu Turecka s Kyprem. Řecký Kypr ale nehodlal souhlasit s přistoupením Turecka do EU, případně do Evropské obranné agentury, dokud se nepohne status quo nějakým směrem. Na druhé straně Turecko nehodlalo učinit žádné kroky ke změně situace, protože členství v EU pro něj částečně ztratilo atraktivitu. Turecko neumožňovalo přístup EU k vojenským kapacitám NATO mimo rámec dohody Berlin Plus. Zároveň Turecku vyhovovalo, že Kypr neměl právo se účastnit jednání mezi NATO a EU. Podle EU by tomu nemělo Turecko bránit, i přes to, že Kypr nebyl členem Partnerství pro mír. Právě jako odplatu za tento postoj Turecka blokoval Kypr vstup Turecka do Evropské obranné agentury stejně tak jako jakoukoli jinou bezpečnostní dohodu s EU. Turecko uvedlo samo sebe do paradoxní situace. Oficiálně usilovalo o vstup do EU, ale na druhou stranu neumožňovalo EU využívat vojenské kapacity NATO. Dokud pro něj byl prospěch z potenciálního členství malý, raději si ponechalo právo veta v rámci NATO jako páku ve vztazích NATO-EU.²⁹

²⁷ THIM, Michal. Kypr, Turecko a EU. *Asociace pro mezinárodní otázky* [online]. 2006 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://www.europeanvoice.com/article/imported/nato-chief-urges-eu-to-give-turkey-security-role/69016.aspx>.

²⁸ TALMON, Stefan. The European Union– Turkey Controversy over Cyprus or a Tale of Two Treaty Declarations. *Chinese Journal of International Law* [online]. 2006, Vol. 5, Issue 3, s. 615–616 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid,url&db=a9h&AN=23493278&lang=cs&site=ehost-live>.

²⁹ OĞUZLU, Tarık. Turkey and the Cyprus Dispute: Pitfalls and Opportunities. *Ankara Bar Review* [online]. 2010, Vol. 3, Issue 1, s. 74–77 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=51332be8-8219-4598-9cea-70d0816d503b%40sessionmgr4002&vid=1&hid=4203>.

V roce 2010 prohlásil generální tajemník NATO Rasmussen, že by EU měla podniknout kroky, které by umožnily Turecku hrát větší roli v bezpečnosti EU. NATO a EU by měly najít způsoby, jak lépe spolupracovat. Podle něj tato situace brzdila kooperaci NATO a Společné bezpečnostní a obranné politiky EU. Vyjádřil se, že by EU měla uzavřít bezpečnostní dohodu s Tureckem, umožnit mu vstup do Evropské obranné agentury a dát mu právo účastnit se rozhodovacích procesů o misích EU. Taková opatření by podle něj měla překonat hlavní problém spolupráce NATO a EU, kterým bylo rozdělení Kypru. Rasmussen se vyjádřil o situaci jako o absurdní. Zvláštní dohoda o spolupráci byla ustanovena v rámci misí v Makedonii a Bosně a Hercegovině, ale neplatila pro Kosovo, Afghánistán a Somálsko, kde jak NATO, tak EU mají své mise vedle sebe.³⁰

---

³⁰ VOGEL, Toby a BRAND, Constant. NATO chief urges EU to give Turkey security role. *European Voice* [online]. 2010 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://www.europeanvoice.com/article/imported/nato-chief-urges-eu-to-give-turkey-security-role/69016.aspx>.

Mise Althea v Bosně a Hercegovině

Začátek mise ALTHEA se datuje k prosinci roku 2004. Mise nahradila operaci The Stabilization Force (SFOR) a EU tým přebrala velení a zodpovědnost za bezpečnost v Bosně a Hercegovině od NATO. EU navrhla převzetí mise SFOR již na summitu v Kodani v roce 2002, ale zpočátku se setkala s negativním přístupem NATO. O dva roky později, kdy už probíhaly přípravy na misi ALTHEA, vedení NATO na summitu v Istanbulu formálně rozhodlo o ukončení mise SFOR a uznalo připravenost EU vést operaci v Bosně a Hercegovině. Zpočátku bylo nasazeno téměř 7 tisíc vojáků z více než třiceti států. Cílem mise bylo zajistit mír v zemi a pomoci Bosně a Hercegovině dosáhnout pokroku na cestě do euroatlantického společenství.³¹

Zapojení Turecka

Turecko nasadilo druhý nejvyšší počet vojáků. V roce 2011 jejich počet vystoupal téměř na 1 650.³² Toto číslo se ale, stejně jako celkové množství vojáků v misi, snížilo postupem času na zlomek maximálního stavu, protože v témže roce začaly státy postupně stahovat své vojenské síly z Bosny a Hercegoviny. Kvůli tomu hrozil nedostatek jednotek pro další fungování mise. Turecko nabídlo nahrazení chybějících sil svými vlastními, avšak tento návrh byl zamítnut Francií a Německem, které odmítly větší roli Turecka v misi.³³ Technicky vzato, Turecko by jako neunijní stát mělo největší zastoupení v misi vedené EU.

Turecko vedle bezpečnosti pomáhalo s obnovou civilních objektů, např. škol a jiných institucí, a infrastruktury, např. mostů a silnic, a budovalo si tak dobré jméno u místních obyvatel.³⁴ Jeden ze symbolů války v Bosně a Hercegovině, zbořený Starý most v Mostaru, byl znovu postaven tureckou stavební společností ER-BU v roce 2003.³⁵

³¹ REICHARD, *The NATO-EU Relationship*, s. 250–256.

³² Turkey's International Security Initiatives and Contributions to NATO and EU Operations. *Republic of Turkey: Ministry of Foreign Affairs* [online]. [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: http://www.mfa.gov.tr/iv_-european-security-and-defence-identity_policy_-esdi_p_.en.mfa.

³³ VOGEL, Toby. EU force in Bosnia below required troop numbers. *European Voice* [online]. 2011 [cit. 2014-04-09]. Dostupné z: <https://www.europeanvoice.com/article/imported/eu-force-in-bosnia-below-required-troop-numbers/71548.aspx>.

³⁴ Turkey's Army Contributes to Reconciliation Stability in Bosnia. *Eurasia Review* [online]. 2013 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.eurasiareview.com/08112013-turkeys-army-contributes-reconciliation-stability-bosnia>.

³⁵ Mostar Bridge to be Finished by 20 December. *Southeast European Times* [online]. 2003 [cit. 2014-04-09]. Dostupné z:

Vztahy mezi Bosnou a Hercegovinou a Tureckem jsou na velmi vysoké úrovni. Bosenský premiér dokonce řekl, že Turecko je jedinou zemí, která stála při Bosně a Hercegovině od jejího vzniku. V současnosti jsou naplánovány další investice Turecka do země.³⁶

Hlubší důvody pro účast vojáků v zahraničí je potřeba hledat v samotné zahraniční politice státu, který vojáky vysílá. Je nepravděpodobné, že by stát poslal své vojáky někam, kde by na tom neměl žádný zájem. Takový je i příklad Turecka v misích na Balkánském poloostrově. Proto je možné následující odstavce z části aplikovat i na misi Concordia v Makedonii.

Po výhře Strany spravedlnosti a rozvoje (AKP) ve volbách v roce 2002 začalo Turecko měnit svou zahraniční politiku a více se tím otevřelo zejména okolním státům. Země zaznamenala ekonomický růst a chtěla prosazovat své geopolitické zájmy v regionu, tedy i na Balkánském poloostrově. Ty začalo Turecko prosazovat v rovině ekonomické, diplomatické a náboženské a někteří autoři v tom vidí takzvaný neosmanismus, politický vliv na státy Balkánu jako na území bývalé Osmanské říše a jejich obyvatele.³⁷

Počátek této politiky lze hledat u tureckého prezidenta Turguta Özala, který prosazoval turkoislámskou syntézu, sféru vlivu Turecka. Tento směr politiky Özal prosazoval v době, kdy Turecko po konci studené války hledalo nový směr zahraniční politiky. Hlavní turecká pozornost se začala upínat k Balkánu a také ke kavkazským tureckým republikám.³⁸

Turecko hledalo mezinárodní právní rámec, kterým by dostalo pod svou ochranu turecké menšiny. Tím by si zajistilo právo intervenovat do záležitostí muslimů na Balkáně.³⁹

V období po válkách z devadesátých let vznikla na Balkáně specifická situace nestability, která byla způsobena napětím mezi národy a stahováním USA z regionu. Turecko této situace využilo a převzalo roli stabilizátora. Cílem Turecka bylo přesvědčit

---

http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/features/setimes/features/2003/06/030626-BETH-001.

³⁶ Bosnia awaits more investments. *Hürriyet Daily News* [online]. 2012 [cit. 2014-04-09]. Dostupné z: <http://www.hurriyetdailynews.com/bosnia-awaits-more-investments.aspx?pageID=238&nID=18255&NewsCatID=449>.

³⁷ LIOUNTRI, Christianna. Turkey's Balkan Policy under the AKP. *Defencegreece.com* [online]. 2013 [cit. 2014-04-29]. Dostupné z: <http://www.defencegreece.com/index.php/2013/03/turkeys-balkan-policy-under-the-akp>.

³⁸ Ibid.

³⁹ DAVUTOĞLU, Ahmet. *Stratejik Derinlik: Türkiye'nin Uluslararası Konumu*. İstanbul: Küre Yayınları, 2009, s. 200. ISBN 979-975-6614-005, cit dle. LIOUNTRI, „Turkey's Balkan Policy under the AKP“.

mezinárodní komunitu, že je západním státem. To byl jeden z kroků, jak hodlalo dokázat svůj zájem o integraci do EU. Na druhou stranu to ukazovalo, že Turecko je aktivní v oblastech, které měly za sebou nějakou krizi. Vždy ale jednalo v rámci limitů NATO nebo EU.⁴⁰

Turecko se zasazovalo o přijetí balkánských států do EU a NATO ze dvou důvodů. Prvním byla záruka podpory vstupu Turecka do EU po jejich integraci. Státy by zůstaly Turecku jistým způsobem dlužné a tento dluh by splatily právě podporou Turecka uvnitř EU. I když se jednalo pouze o potenciální úvahy, nepostrádala tato strategie logiku. Druhým důvodem bylo zmírnění obavy z narůstajícího vlivu Turecka ve státech regionu právě skrz jejich integraci. Kdyby se státy staly primárně odpovědné EU, případně NATO, bylo by těžké jakýmkoli způsobem obvinít Turecko ze šíření svého vlivu.⁴¹

Tureckou prioritou na Balkáně bylo zabezpečit si vliv v Bosně a Hercegovině. Ten si zajišťovalo na třech úrovních. Na nejnižší úrovni byla podpora dialogu mezi ústavně uznanými národy, tedy Bosňáky, Chorvaty a Srby. Na prostřední úrovni byl tlak na vytvoření spojení mezi Bosnou a Hercegovinou, Srbskem a Chorvatskem. Na nejvyšší úrovni Turecko tlačilo na euroatlantickou integraci Bosny a Hercegoviny.⁴²

Pokračováním turecké iniciativy na Balkáně byl podpis Istanbulské deklarace míru a stability na Balkáně. Svůj podpis připojili prezidenti Turecka, Bosny a Hercegoviny, Chorvatska a Srbska v dubnu 2010. Opět zde byla potvrzena územní integrita Bosny a Hercegoviny a státy se zároveň zavázaly ke zlepšení kooperace a vzájemného zajištění cesty do EU.⁴³

Významnou roli hrálo ve vztahu Turecka s Balkánem náboženství. V době radikalizace islámu na Balkáně a silnějšího propojení se Saudskou Arábií začalo být Turecko chápáno jako protiváha.⁴⁴ S tím souvisí i změna pohledu na samotné Turecko. Ze sekulárního muslimského státu se v očích západu stal moderní islámský aktér. Turecká vláda používala Tureckou agenturu pro spolupráci a rozvoj jako spojení s islámskou komunitou na Balkáně. Agentura byla založena v době, kdy byl v úřadu

---

⁴⁰ OKTAV, Özden Zeynep. *Turkey in the 21st century: Quest for a new foreign policy*. Burlington: Ashgate, 2011, s. 142. ISBN 978-140-9431-855, cit. dle LIOUNTRI, „Turkey’s Balkan Policy under the AKP“.

⁴¹ LIOUNTRI, „Turkey’s Balkan Policy under the AKP“.

⁴² Ibid.

⁴³ Ibid.

⁴⁴ BOUGAREL, Xavier. The Role of Balkan Muslims in Building a European Islam. *European Policy Centre (EPC)*. 2005, s. 12–13, cit. dle LIOUNTRI, „Turkey’s Balkan Policy under the AKP“.

prezident Özal, a měla být prostředkem zmíněné turkoislámské syntézy. Jejím limitem bylo ale pravidlo, že mohla jednat pouze v rozvojových státech. Agentura se zabývala především obnovou mešit, ale i činností vzdálenou od náboženství, jako byl rozvoj venkova či zdravotní péče. Rekonstrukce mešit nesla jistou symboliku, kterou si Turecko budovalo obraz obnovitele osmanského dědictví a opětovného postavení do role ochránce muslimů.⁴⁵

Další takovou organizací byl Sekretariát pro náboženské otázky, který spadl přímo pod úřad premiéra. Jelikož na něj nemělo vliv Ministerstvo zahraničních věcí, mohly jeho činnosti jít mimo rámec klasické diplomacie. Spolupracoval přímo s muslimskými organizacemi a pracoval s tureckými menšinami na Balkáně.⁴⁶

Zapojení Norska

Norsko zapojilo do mise Althea daleko stříději než Turecko. Do Bosny a Hercegoviny poslalo několik důstojníků a jeden lehký tým.⁴⁷ Norsko v roce 2004 před začátkem mise uzavřelo s EU dohodu o účasti Norska v misích krizového managementu.⁴⁸ Do té doby bylo jeho zapojení řešeno ad hoc. Turecko stejnou dohodu s EU uzavřelo až v roce 2006.⁴⁹

Norská vláda poukazovala před vstupem do mise pod velením EU, resp. při setrvání norských jednotek v Bosně a Hercegovině pod změněným velením, na dlouhodobé angažování v oblasti Balkánu, kde se Norsko pod taktovkou NATO a OSN participovalo v několika misích. Podle vyjádření vlády bylo nutné v tom pokračovat i

---

⁴⁵ ÖKTEM, Kerem. New Islamic actors after the Wahhabi intermezzo: Turkey's return to the Muslim Balkans. *European Studies Centre: University of Oxford*. 2010, cit. dle LIOUNTRI, „Turkey's Balkan Policy under the AKP“.

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ Norwegian contributions to military operations abroad in 2005. *Government.no* [online]. 2004 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: http://www.regjeringen.no/en/archive/Bondeviks-2nd-Government/ministry-of-defence/Nyheter-og-pressemeldinger/2004/norwegian_contributions_to_military.html?regj_oss=1&id=234406.

⁴⁸ Framework agreement with the EU on Norwegian participation in EU civilian and military crisis management operations. *Government.no* [online]. 2004 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: http://www.regjeringen.no/en/archive/Bondeviks-2nd-Government/ministry-of-foreign-affairs/Nyheter-og-pressemeldinger/2004/framework_agreement_with_the_eu.html?regj_oss=1&id=253413.

⁴⁹ Agreement between the European Union and the Republic of Turkey establishing a framework for the participation of the Republic of Turkey in the European Union crisis management operations. *Official Journal of the European Union* [online]. 2006 [cit. 2014-04-09]. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:3220f950-539e-4cf3-8da5-41b74f136f00.0005.02/DOC_2&format=HTML&lang=EN&parentUrn=CELEX:32006D0482.

pod velením EU.⁵⁰ Ve prospěch toho bylo i navýšení rozpočtu na obranu provedené v témže roce.⁵¹

Politika Norska vůči zemím Balkánu nebyla motivována politickou mocí, ale humanitární činností. Norsko se takto zapojilo v mnoha částech světa, v chudých i méně chudých státech. Proto je těžké hledat závažnější důvody pro zapojení Norska do mise v Bosně a Hercegovině. Důležitou roli v politickém rozhodování o angažmá v Bosně a Hercegovině hrála i média, která válku na Balkáně ukazovala v reálné podobě, a Norové byli takřka šokováni.⁵²

Norská zahraniční politika byla motivována především solidární povahou Norů. Od toho se odvíjely humanitární cíle, které byly na prvním místě, a až poté vojenské angažmá, které bylo v případě mise Althea symbolické. Finanční prostředky země byly použity spíše na humanitární než vojenské účely.⁵³

Na druhou stranu Norská prosperita byla závislá na dobře fungujícím mezinárodním obchodě, trvale udržitelném životním prostředí, přiměřeném populačním růstu a kontrolované migraci. Tyto principy mohly být špatnou situací na druhém konci Evropy nepřímo ohroženy. Motivace pro zapojení do zahraniční vojenské mise je tedy spojena s bezpečností, ekonomickým růstem a vlivem v mezinárodní politice.⁵⁴

Bilaterální vztahy Bosny a Hercegoviny a Norska byly na vysoké úrovni. Norsko aktivně podporovalo bosenský stát od jeho vzniku, zejména jeho snažení o euroatlantickou integraci.⁵⁵ Pro Norsko byly tyto hodnoty, které pomáhalo vybudovat, natolik důležité, že pro něj bylo přirozené pokračovat ve vojenském nasazení na bosenském území.

---

⁵⁰ Norge deltar i EUs operasjon i Bosnia-Hercegovina. *Government.no* [online]. 2004 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/fd/Nyheter-og-pressemeldinger/2004/norge_deltar_i_eus_operasjon_i.html?regj_oss=1&id=234397.

⁵¹ Defence restructuring intensified – defence budget increases. *Government.no* [online]. 2004 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/fd/Nyheter-og-pressemeldinger/2004/defence_restructuring_intensified.html?regj_oss=2&id=252500.

⁵² NÅLSUND, Silje Fordal. *Norwegian Western Balkan Policy: An Analysis of the Relationship between the MFA and Norwegian NGOs*. Oslo, 2007. Dostupné z: <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/14772/SiljesxMasteroppgave.pdf?sequence=1>. M.A. Thesis.

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ Introduction: Norway and Bosnia-Herzegovina. *Norway: The Official Site In Bosnia and Herzegovina* [online]. 2013 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: http://www.norveska.ba/News_and_events/Bilateral-relations/Introduction-Norway-and-Bosnia-Herzegovina/#.U0lNBV4SSyc.

Mise EUFOR RD Congo

Mise EUFOR RD Congo byla necelý půl rok trvající mise, která začala v červnu roku 2006 a skončila v listopadu téhož roku. Jejím účelem bylo přispět k bezpečnému průběhu prvních svobodných voleb v Kongu v rámci probíhající mise Organizace spojených národů MUNIC. OSN požádala EU o patrnou podporu v období konání voleb v prosinci roku 2005.⁵⁶ Mise se zúčastnilo přibližně 2 400 lidí z členských států EU a Turecka.⁵⁷ EU byla požádána o pomoc i přes to, že v zemi bylo již přes 17 tisíc jednotek OSN.

Zapojení Turecka

Turecko do mise poslalo jedno dopravní letadlo a dva důstojníky. Jeden důstojník sloužil na velitelství operace v německé Postupimi a jeden na velitelství přímo v Kongu. Turecké jednotky byly nasazeny na čtyři měsíce od konce července do konce listopadu 2006.⁵⁸ Turecko se poprvé účastnilo zahraniční mise mimo rámec NATO od svého vstupu do aliance v roce 1952.

Turecký parlament se na vyslání armádních jednotek do mise EU v Kongu shodl jednomyslně. Tehdejší turecký ministr obrany Vecdi Gönül přirovnal vyslání jednotek do Konga k vyslání jednotek do války v Koreji.⁵⁹ Tehdy turečtí vojáci významně posílili spojenecké síly OSN. Tato pomoc je často pokládána za jeden z faktorů, které přispěly ke vstupu Turecka do Severoatlantické aliance. Turecký ministr v parlamentu projevil naději, že tato vojenská pomoc by mohla usnadnit také vstup Turecka do EU.⁶⁰

Důvody, proč Turecko vyslalo vojenský personál do mise v Africe lze hledat, podobně jako v ostatních případech, v turecké zahraniční politice. Konkrétně se jedná o aktivní navazování vztahů se státy subsaharské Afriky.

---

⁵⁶ Operation EUFOR RD Congo - Report to the United Nations. *Council of the European Union* [online]. 2007 [cit. 2014-04-28]. Dostupné z: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&t=PDF&gc=true&sc=false&f=ST%205139%202007%20INIT>.

⁵⁷ MAJOR, Claudia. EU-UN cooperation in military crisis management: the experience of EUFOR RD Congo in 2006. *European Union Institute for Security Studies* [online]. 2008, s. 18 [cit. 2014-04-28]. Dostupné z: <https://infoeuropa.euroid.pt/files/database/000042001-000043000/000042438.pdf>.

⁵⁸ Parliament unanimously agrees to send soldiers to Congo. *Hürriyet Daily News* [online]. 2006 [cit. 2014-04-28]. Dostupné z: <http://www.hurriyetdailynews.com/parliament-unanimously-agrees-to-send-soldiers-to-congo.aspx?pageID=438&n=parliament-unanimously-agrees-to-send-soldiers-to-congo-2006-06-29>.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Ibid.

Turecko se začalo orientovat na Afriku v roce 1998, ale až od začátku vlády AKP v roce 2002 měla jeho africká politika aktivní charakter. Do té doby bylo na Afriku v akademických a politických kruzích, ale i z pohledu médií a veřejnosti nahlíženo jako na oblast hladu, chudoby a konfliktů. Díky obratu v politice a také díky návštěvě tureckého premiéra Recepta Tayyipa Erdoğana v některých afrických státech došlo k obratu a subsaharská Afrika začala být brána jako oblast politického a ekonomického potenciálu.⁶¹

Podobně jako na Balkáně aplikovalo v Africe Turecko svůj vliv mimo jiné prostřednictvím vládních humanitárních organizací, především Turecké agentury pro spolupráci a rozvoj. Ta se soustředila především na zdravotní péči a vzdělání a celkově podporu chudých. Rok 2005 byl pak označen Tureckem jako Rok Afriky, což značilo otevřenou orientaci na kontinent. V roce 2008 byl uspořádán Turecko-africký summit v Istanbulu.⁶²

Na pozadí turecké politiky vůči oblasti subsaharské Afriky se Turecko účastnilo vojenské mise EU v Kongu. Šlo o logický krok, kterým si Turecko zlepšilo reputaci na dvou kontinentech. V Evropě díky další bezpečnostní spolupráci s EU, protože se účastnilo bez váhání. Politická diskuze v Turecku v podstatě neproběhla a účast na misi byla schválena jednomyslně. Zlepšení jména v Africe nastalo, protože účastí v misi Turecko vyslalo signál, že mělo zájem i o země Afriky, ve kterých nebyl převažujícím náboženstvím islám. Z těchto důvodů vyplývá, že Turecko tuto misi zvolilo strategicky a upřednostnilo ji, na rozdíl od Norska, například před misí OSN v Dárfúru na západě Súdánu, kde by byl personál více ohrožen a mise by byla pravděpodobně i finančně náročnější.

Odmítnutí Norskem

Norsko se mise nezúčastnilo, protože v té době mělo jiné politické priority. Kromě mise v Afghánistánu se připravovalo na misi OSN v Dárfúru. Z toho důvodu Norsko odmítlo pozvání k účasti na misi v Kongu.⁶³

---

⁶¹ ÖZKAN, Mehmet. Turkey's Rising Role in Africa. *Turkish Policy Quarterly* [online]. 2010, Volume 9, Number 4, s. 94–95 [cit. 2014-04-28]. Dostupné z: <http://turkishpolicy.com/dosyalar/files/MehmetOzkan-TurkeysRisingRoleinAfrica.pdf>.

⁶² Ibid., s. 95.

⁶³ Minister of Defence met the EU Troika. *The Norwegian Mission to the EU* [online]. 2006 [cit. 2014-05-09]. Dostupné z:

http://www.eu-norway.org/news1/Minister_of_Defence_met_the_EU_Troika/#.U20LSF4SSyc.

Mise v Dárfúru však pro Norsko skončila dřív, než mohla začít. Norsko mělo společně se Švédskem poslat do Dárfúru několik stovek vojenských inženýrů, kteří by vystavěli potřebnou infrastrukturu. V lednu roku 2008 ale svou nabídku účasti v misi společně stáhly kvůli přístupu Súdánské strany. Súdánský prezident tehdy prohlásil, že na súdánskou půdu nevkročí nikdo, kdo urazil proroka Mohameda. Narážel přitom na karikatury Mohameda v některých skandinávských zemích.⁶⁴

Ani po zkrachování účasti v této misi neposlalo Norsko do Konga žádné jednotky. Když volby v Kongu proběhly a byl zvolen nový prezident i parlament, Norsko se připojilo s ostatními evropskými státy k oficiální deklaraci EU, ve které společně pogratalovaly Kongu k úspěšným volbám.⁶⁵

---

⁶⁴ Sweden, Norway drop out of peacekeeping force in Darfur. *San Mateo Daily Journal* [online]. 2008 [cit. 2014-04-28]. Dostupné z: http://archives.smdailyjournal.com/article_preview.php?id=85753.

⁶⁵ Elections in the Democratic Republic of the Congo. *The Norwegian Mission to the EU* [online]. 2006 [cit. 2014-04-28]. Dostupné z: http://www.eu-norway.org/eu/policyareas/foreign_policy/CFSP_statements/Elections_in_the_Democratic_Republic_of_the_Congo/#.U2pVhl4SSyc.

Mise EUNAVFOR Somalia

EU spustila námořní misi EU NAVFOR Somalia, také známou jako operace Atalanta, v prosinci roku 2008 jako reakci na stupňující se frekvenci pirátských útoků v blízkosti somálského pobřeží kolem Afrického rohu. Cílem mise byla především ochrana plavidel přepravujících humanitární pomoc africkému obyvatelstvu, předcházení pirátství, ale i monitorování rybářství v oblasti. Protože v oblasti nebylo dosaženo uspokojivého klidu, rozhodla v roce 2012 Rada EU o prodloužení mise do prosince roku 2014. Za účelem potírání zločinu v oblasti vedla EU i další dvě mise spadající společně pod strategický rámec Afrického rohu.⁶⁶ Operace EU NAVFOR Somalia se účastnily tři neunijní státy, Norsko, Ukrajina a Chorvatsko a další státy svou účast zvažovaly.⁶⁷

Pirátsví v dnešním slova smyslu definovala OSN jako „jakýkoli protiprávní čin násilí nebo zadržení anebo jakýkoli loupežný čin spáchaný k soukromým účelům posádkou nebo cestujícími soukromé lodi nebo soukromého letadla...“⁶⁸

Zapojení Norska

V srpnu roku 2009 se ke stávající flotile EU hlídkující v neklidných vodách poblíž Somálska připojila i norská fregata KNM Fridtjof Nansen, aby pomohla v boji proti pirátství.⁶⁹

Fridtjof Nansen byla nasazena na šest měsíců a poté se vrátila zpět do Norska. Velení mise hodnotilo její nasazení velice kladně, obzvláště s vědomím, že Norsko

⁶⁶ European Union Naval Force Somalia: Operation Atalanta. *European Union External Action* [online]. 2013 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eu-navfor-somalia/pdf/factsheet_eunavfor_en.pdf.

⁶⁷ Common Security and Defence Policy: EU Maritime Operation against piracy (EU NAVFOR Somalia - Operation ATALANTA). *European Union External Action* [online]. 2011 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/sede/dv/sede200312factsheeteunavfor_/sede200312factsheeteunavfor_en.pdf.

⁶⁸ Part VII: High Seas: Section 1. General Provisions. *United Nations Convention on the Law of the Sea* [online]. Article 101 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/part7.htm.

⁶⁹ Norwegian frigate to join EU NAVFOR Atalanta. *Government.no* [online]. 2009 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.regjeringen.no/en/archive/Stoltenbergs-2nd-Government/Ministry-of-Defence/Nyheter-og-pressemeldinger/pressemeldinger/2009/norwegian-frigate-to-join-eu-navfor-atal.html?id=547266>.

nebylo členem EU.⁷⁰ Na palubě lodi Fridtjof Nansen sloužilo 115 členů posádky a 35 specialistů.⁷¹

Okolo tisíce lodí plujících pod norskou vlajkou proplouvá okolo somálských břehů každý rok.⁷² Útoky na norská plavidla v oblasti byly ale ojedinělé. V březnu roku 2009, necelý půl rok před nasazením norské fregaty, byl asi 400 km od pobřeží Somálska unesen norský tanker Bow Asir. Loď i posádka byla po měsíci propuštěna za výkupné ve výši 2,4 milionu dolarů.⁷³ Další útok na norské plavidlo se odehrál po ukončení norské účasti v misi. V březnu roku 2010 byl unesen norský tanker nedaleko Madagaskaru. Propuštěn byl o čtyři měsíce později za vysoké, blíže nespecifikované, výkupné.⁷⁴ V lednu roku 2011 byla unesená norská loď Samho Jewelry osvobozena jihokorejskými speciálními jednotkami. Tato událost vyvolala v Norsku vlnu kritiky, protože, i přes přetrvávající nebezpečí ze strany pirátů a fakt, že Norsko disponuje poměrně velkou námořní silou, se v oblasti po odvolání své fregaty dále neparticipovalo.⁷⁵

Norsko mělo stejný předpoklad pro zapojení do mise EU NAVFOR Somalia jako ostatní evropské státy. Vzhledem k tomu, že disponovalo pátou největší flotilou na světě v kontextu celkového počtu lodí, bylo nasazení jedné fregaty na šest měsíců z pohledu mnohých bráno jako nedostatečné. Mezinárodní komunita lodní dopravy očekávala od Norska mnohem více postupů, které by mělo podniknout ve vlastním zájmu.⁷⁶

Pro norskou vládu bylo těžké najít kompromis mezi dlouhotrvající operací a okamžitou reakcí na pirátskou hrozbu. Ministerstva, kterých se pirátství týkalo, zejména

---

⁷⁰ Mission completed – Fridtjof Nansen heads home. *The Norwegian Mission to the EU* [online]. 2010 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.eu-norway.org/news1/Mission-completed--Fridtjof-Nansen-heads-home/#.UzRwGtzuiyc>.

⁷¹ Fighting pirates in EU operation. *The Norwegian Mission to the EU* [online]. 2009 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.eu-norway.org/news1/frigate/#.UzRwTdzuiyc>.

⁷² Norwegian frigate to join EU NAVFOR Atalanta. *Government.no* [online]. 2009 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.regjeringen.no/en/archive/Stoltenbergs-2nd-Government/Ministry-of-Defence/Nyheter-og-pressemeldinger/pressemeldinger/2009/norwegian-frigate-to-join-eu-navfor-atal.html?id=547266>.

⁷³ Somali Pirates Free Norwegian-Owned Ship. *Dalje* [online]. 2009 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://dalje.com/en-world/somali-pirates-free-norwegian-owned-ship/250306>.

⁷⁴ Somali pirates release Norwegian UBT Ocean. *The Foreigner* [online]. 2010 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://theforeigner.no/pages/news/somali-pirates-release-norwegian-ubt-ocean>.

⁷⁵ Pirate battle frees Norwegian ship. *Newsinenglish.no: Views and News from Norway* [online]. 2011 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://www.newsinenglish.no/2011/01/24/pirate-battle-frees-norwegian-ship>.

⁷⁶ BEKKEVOLD, Jo Inge a Robert S. ROSS. *International Order at Sea: Anti-Piracy and Humanitarian Operations* [online]. Oslo: Norwegian Institute for Defence Studies, 2012, s. 13–14 [cit. 2014-04-24]. ISBN 978-82-91571-15-7. Dostupné z: http://idsa.in/system/files/book_OrderSea.pdf.

pak ministerstvo obrany, průmyslu a obchodu, dopravy a rybnářství a pobřežních záležitostí, měla pochopení pro urgentní potřebu provést opatření ve smyslu každodenního boje s kriminalitou na moři. Navzdory tomu byla vláda zdrženlivá a vyhýbavá. A to i přes vládní prohlášení z dřívější doby, ve kterých uváděla, že Norsko bylo připraveno účastnit se operací tohoto typu. Společnosti provozující lodní dopravu kvůli tomu podezřívaly vládu, že se na problém nesoustředila dostatečně.⁷⁷

Je faktem, že z pohledu vlády nebylo téma pirátství politicky natolik atraktivní, protože přímo neohrožovalo národní bezpečnost. Lodní dopravci lobbvali za dlouhotrvající opatření, která jako jediná podle jejich názoru mohla přinést trvalé výsledky. Místo toho se podle nich zájem vlády o protipirátské operace snížil. Přitom nebezpečí únosů norských lodí mohlo politicky ohrozit i samotnou norskou vládu.⁷⁸

Jako podstatný problém byla v mezinárodním prostředí shledána skutečnost, že nebyla vidět zásadní aktivita Norska v boji proti pirátství, a to i přes tak vysokou hustotu námořní dopravy a skutečnost, že Norsko nebylo natolik zasaženo finanční krizí jako ostatní západní státy a mohlo uvolnit více financí na boj proti pirátství.⁷⁹

Hlavním problémem norských ozbrojených sil bylo jejich přetížení. Jako ostatní státy NATO mělo i Norsko své vojáky ve válce v Afghánistánu, proto byla participace na další misi náročná, i přes to, že šlo o jinou složku ozbrojených sil. Norové vynikali v diplomacii, zahraniční pomoci a prosazování národních zájmů v mezinárodních organizacích. Byli ale nepřipravení a neochotní se participovat v operacích, jakými byly protipirátské akce.⁸⁰

Další důvody nízké účasti byly ekonomické. I pro Norsko, které nebylo závažně postiženo finanční krizí a bylo považováno za jeden z nejbohatších států v Evropě, bylo nasazení i jediné fregaty velice nákladné. Struktura flotily norského námořnictva dovoľovala vyslat pouze fregaty třídy Fridtjof Nansen. Kvůli jejich nedokončené kolaudaci bylo možné vyslat pouze jedno plavidlo této třídy. Krom toho si vláda spočítala, že by vyslání vojenských plavidel do operace bylo prodělečné ve vztahu nákladů a výnosů v podobě pouhého snížení rizika napadení norských plavidel.⁸¹

Po konci studené války norské námořnictvo potřebovalo restrukturalizovat a modernizovat flotilu, aby se přizpůsobila novému mezinárodnímu prostředí. Vlastní

---

⁷⁷ BEKKEVOLD a ROSS, *International Order at Sea*, s. 23–24.

⁷⁸ *Ibid.*, s. 24.

⁷⁹ *Ibid.*, s. 24.

⁸⁰ *Ibid.*, s. 24.

⁸¹ *Ibid.*, s. 24–25.

reforma začala v roce 2002. Norsko touto reformou přišlo o plavidla, která by byla vhodná pro protipirátské operace. Potřeba vybavení pro tento typ operací nebyla brána během plánování v potaz, protože v tu dobu pirátství na moři neexistovalo nebo mělo zcela marginální význam pro globální námořní bezpečnost.⁸²

Norsko disponuje plavidly technicky vhodnými pro protipirátské a policejní operace, avšak ta spadají pod Norskou pobřežní stráž. Tyto lodě hlídkují v Norském moři a v blízkosti Arktidy, kde z pohledu vlády a především obyvatel severní části Norska plní funkci národního významu.⁸³

Norská vláda by preferovala zavedení jiných opatření proti pirátství než námořní operace, protože ta by příliš vysávala finance z norského nasazení v Afghánistánu, které mělo pro Norsko nejvyšší prioritu, co se týče rozmístění ozbrojených sil. Problém nečinnosti vlády v otázce pirátství viděly norské společnosti zabývající se lodní dopravou natolik vážně, že se rozhodly situaci řešit najímáním soukromých bezpečnostních společností, jejichž pracovníci by byli přítomni na palubách lodí. Překvapivě ani tento záměr nevyvolal debatu, která by vedla k větší ochotě norské vlády zapojit námořnictvo.⁸⁴

Účast fregaty třídy Fridtjof Nansen v operaci Atalanta byla v norských médiích i v oficiálních prohlášeních reflektována zcela kladně.⁸⁵ Představitelé lodní dopravy byli ale mnohem skeptičtější. Výkonný ředitel Norské asociace rejdařů napsal v roce 2011 silně kritický článek na adresu norské vlády. Podle něj bylo téměř ostudou, že Norsko poslalo na obranu svých obchodních lodí pouze jedno plavidlo na šest měsíců. Pro srovnání uvedl ostatní státy, které se účastnily nějaké mise v oblasti a vyzdvihl účast Řecka, které balancovalo na pokraji státního bankrotu.⁸⁶

V očích lodních dopravců byla bezpečnost norských plavidel záležitostí norské vlády. Postupem času se frustrace zvýšila a norská vláda byla přímo obviněna z nečinnosti a vyhýbání se svým povinnostem. Nedostatek vládní iniciativy podnítil

---

⁸² BEKKEVOLD a ROSS, *International Order at Sea*, s. 28–29.

⁸³ *Ibid.*, s. 29.

⁸⁴ *Ibid.*, s. 25.

⁸⁵ *Ibid.*, s. 29.

⁸⁶ HENRIKSEN, Sturla. Maritime values under attack. *Norwegian Shipowners' Association* [online]. 2011 [cit. 2014-04-24]. Dostupné z: [http://www.rederi.no/nrweb/english.nsf/\(\\$All\)/0C74500F3DB0DB7DC125786E00588C14?OpenDocument](http://www.rederi.no/nrweb/english.nsf/($All)/0C74500F3DB0DB7DC125786E00588C14?OpenDocument).

v listopadu 2010 dopravce a odbory k sepsání dopisu premiérovi, ve kterém popisovali situaci a dožadovali se její nápravy. Dopis však zůstal bez odezvy.⁸⁷

Důvody vedoucí k neochotě norské vlády se více angažovat nejen v námořní misi EU, ale v jakýchkoli ozbrojených operacích zaměřených proti pirátství lze shrnout do třech bodů. Prvním byl obecný nezájem veřejnosti o problém pirátství v Indickém oceánu. Na problém poukazovaly pouze asociace a odbory sdružující majitele a zaměstnance lodních společností. Druhým byla přetíženost norských ozbrojených sil, jimž byl jako prioritou číslo jedna určen Afghánistán. Tím byl způsoben především nedostatek financí. Třetí příčinou byla nevhodná struktura norské námořní flotily. Norské námořnictvo nemělo jiné lodě vhodné k nasazení v tak vzdálených vodách na tento typ úkolu než fregaty třídy Fridtjof Nansen. To by se ale příliš prodražilo a z pohledu norské vlády by to bylo prodělečné.

Po tlaku ze strany společností lodní dopravy v druhé polovině roku 2013 Norsko poslalo opět fregatu třídy Fridtjof Nansen na šest měsíců do námořní operace NATO Ocean Shield. V této operaci státy rozmisťují svá plavidla na základě šestiměsíčních rotací. Norská loď v rámci rotace spolupracovala s plavidly z USA, Ukrajiny, Dánska a Nizozemska. Rotaci velel norský kontradmirál Henning Amundsen.⁸⁸

Turecko v operacích NATO

Turecko nebylo součástí mise EU NAVFOR Somalia. Nicméně v listopadu roku 2012 turecká válečná loď TCG Gemlik, která se v tu chvíli nacházela poblíž, asistovala rumunské fregatě Regele Ferdinand při zadržení devíti pirátů. Tato spolupráce stála za jednou z úspěšných akcí v rámci protipirátského snažení.⁸⁹

TCG Gemlik byla vyslána do oblasti v rámci operace Combined Task Force 151, která se také snaží zastavit pirátství v oblasti. Combined Task Force 151 úzce spolupracuje s EU NAVFOR a NATO.⁹⁰

⁸⁷ HENRIKSEN, Sturla, výkonný ředitel Asociace norských rejdařů. *Dopis norskému premiérovi*. Oslo, 18. listopadu 2010., cit. dle BEKKEVOLD a ROSS, *International Order at Sea*, s. 29.

⁸⁸ Counter-piracy operations. *North Atlantic Treaty Organization* [online]. 2014 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_48815.htm.

⁸⁹ EU Naval Force and Combined Task Force 151 work together to ensure no safe Haven for Pirates in Indian Ocean. *EU NAVFOR Somalia* [online]. 2012 [cit. 2014-05-12]. Dostupné z: <http://eunavfor.eu/eu-naval-force-and-combined-task-force-151-work-together-to-ensure-no-safe-haven-for-pirates-in-indian-ocean>.

⁹⁰ About CMF. *Combined Maritime Forces* [online]. [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://combinedmaritimeforces.com/about>.

Další operací, ve které mělo Turecko opakovaně svá plavila, byla operace Ocean Shield. Turecko nasadilo doposud více než pět různých lodí v sedmi rotacích, z toho jedna loď byla vlajková. Operaci Ocean Shield schválila Severoatlantická rada v srpnu 2009 jako třetí protipirátskou misi. Krom boje proti pirátům NATO také přislíbilo, že bude eskortovat loď OSN mířící do Mogadiša s humanitární pomocí.

Turecko nasadilo také jedno plavidlo do krátké operace NATO Allied Protector.⁹¹

Toto je důvod, proč nemělo Turecko potřebu se účastnit další mise EU. Turecko v rámci NATO nasadilo jeden z nejvyšších počtů plavidel do různých operací. Všechny operace NATO a EU spolu navzájem spolupracují a v případě potřeby plavidla efektivně kooperují v akcích. Tím pádem nebylo nutné, aby turecké námořnictvo posílilo operaci Atalanta. Velkou roli také hrál fakt, že v době mise Turecko již nejevilo takový zájem o vstup do EU.

---

⁹¹ Counter-piracy operations. *North Atlantic Treaty Organization* [online]. 2014 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_48815.htm.

Komparace

Evropská obranná agentura

Pro Norsko byl vstup do Agentury, ve které ale nemělo jako neunijní stát rozhodovací pravomoci, v podstatě formální záležitostí. Již v roce 2006 tedy mohlo začít čerpat výhody plynoucí z tohoto členství a lépe synchronizovat svou obrannou politiku s EU, která byla jedním z jeho hlavních partnerů.

Situace kolem Evropské obranné agentury byla z pohledu Turecka stejně komplikovaná jako jeho celá evropská integrace. Hlavní překážkou v přijetí Turecka do Evropské obranné agentury bylo neuznání Kyperské republiky, která podle názoru Turecka neměla právo zastupovat kyperské Turky. Nicméně tím Turecko škodilo samo sobě. Poté, co se v roce 2004 stala řecká část rozděleného Kypru členem EU, dostala právo veta v otázkách, kde byl potřeba jednomyslný souhlas všech členských států. Tím se značně zkomplikovala cesta Turecka do EU. Kdyby se Turecko chtělo přes tuto bariéru dostat, muselo by *de iure* nebo alespoň *de facto* uznat Kypr a tím by technicky muselo přestat uznávat Severní Kypr, což by bylo shledáno jako zrada vlastního lidu.

Mise EU

Turecko a Norsko mají stejné předpoklady pro rovnou účast v misích EU. Oba jsou členy NATO a nevstoupily do EU. Tyto předpoklady ale vyvrací způsoby a důvody participace obou států v operacích EU. Přesné počty nasazeného personálu do jednotlivých operací byly rozebrány v předchozích kapitolách. Hlavní rozdíly lze spatřit v důvodech zapojení do misí, od kterých se mnohdy odvíjela i míra jejich participace.

V případě Turecka představovaly zahraniční mise obraz zahraniční politiky státu. Balkán byl jednou z hlavních oblastí, na které se Turecko orientovalo. Afrika se začala dostávat do popředí zájmu teprve po roce 2002.

Motivy účasti Turecka je možné shrnout do čtyř bodů. Turecko si chtělo zajistit vliv na Balkánském poloostrově, obzvláště v Bosně a Hercegovině, a později také v Africe. To dokládá i nevojenské angažmá v těchto oblastech, zejména prostřednictvím vládních organizací jako například Turecké agentury pro spolupráci a rozvoj nebo Sekretariátu pro náboženské otázky. Se státy Balkánu je Turecko spjato na několikero úrovních. Tu hlavní představovala společná historie, konkrétně období Osmanské říše. V době po rozpadu Jugoslávie a následných válkách bylo možné pozorovat tendence

Turecka částečně restaurovat svůj někdejší vliv v oblasti. Dalším zájmem Turecka na Balkáně byla ochrana tureckých menšin. Třetím pojítkem s tímto regionem bylo náboženství. Obzvláště v Bosně a Hercegovině Turecko vystupovalo jako ochránce muslimské komunity.

Budování vlivu Turecka v Africe bylo teprve na počátku. Nicméně politika směrem k tomuto regionu byla jeho dlouhodobou strategií, protože mělo zájem diverzifikovat své ekonomické partnery a stát se méně závislým na Evropě i Rusku.⁹² Turecká agentura pro spolupráci a rozvoj byla činná i v tomto regionu. Vojenské mise v Kongu se Turecko účastnilo alespoň symbolicky. Vyslalo jedno letadlo na základě stejné logiky, kterou uplatnilo během války v Koreji. Tehdy si Turecko dopomohlo vysláním vojáků k přijetí do Severoatlantické aliance, nyní chtělo získat další benefity pro vstup do EU. Jedno letadlo bylo ale zanedbatelné ve srovnání s desítkami tureckých vojáků v korejské válce.

Tím se odkryl druhý důvod účasti Turecka v misích, jeho snaha o vstup do Evropské unie. Turecko se jako kandidátská země pro vstup snažilo získat sympatie Unie i prostřednictvím účasti v jejích misích. To ale platilo pouze do doby, dokud neopadl zájem Turecka o vstup do EU. Tento menší zájem byl patrný již v operaci Atalanta, která byla spuštěna v roce 2008 a do které se Turecko nezapojilo. Zde hrálo roli také to, že Turecko nasadilo několik plavidel v souběžné misi NATO.

Třetí důvod účasti Turecka v misích lze aplikovat pouze na státy Balkánu a potenciální členy EU obecně. Turecko se zasazovalo o vstup Bosny a Hercegoviny, Makedonie a jiných balkánských států do EU, protože v tom mimo jiné spatřovalo strategickou výhodu do budoucna. Tyto státy by mu byly zavázány a automaticky by podpořily jeho vstup do EU.

Posledním důvodem bylo budování si image západního státu. Turecko chtělo být v mezinárodních vztazích viděno jako západní stát již od vzniku republiky. Proto se účastnilo mírových misí jak v rámci EU, tak v rámci NATO.

Norsko se účastnilo misí ze zcela jiných důvodů. Zde se vedle otázky proč se Norsko účastnilo misí nabízí otázka, proč se účastnilo v tak malé míře.

Důvody účasti Norska v misích EU lze hledat také v jeho zahraniční politice vůči státům, jichž se mise týkaly, avšak na zcela jiné úrovni. Roli samozřejmě hrály i

---

⁹² ÖZKAN, „Turkey's Rising Role in Africa“, s. 104.

zájmy Norska, převážně ekonomické. Norsko ale, na rozdíl od Turecka, nemělo zájem o šíření svého vlivu ani na Balkán nebo do Afriky.

Norsko se oproti Turecku v misích na Balkáně účastnilo pouze vysláním několika málo vojáků. Tento rozdíl byl patrný především v misi Althea. Norsko nemělo historické nebo ekonomické spojitosti s balkánskými státy, zato se podílelo na humanitárních misích během války v 90. letech i po ní. Důležitým faktem je, že tyto operace byly vedeny norskými nevládními organizacemi. To dokazuje, že Norsko nemělo na rozdíl od Turecka, které zajišťovalo humanitární pomoc prostřednictvím vládních organizací, zájem o šíření svého geopolitického vlivu v oblasti.

Afrika ale nezůstala mimo zájem Norska. Připravovalo se na misi v Dárfúru, kam mělo společně se Švédskem vyslat několik set inženýrů. Z tohoto plánu ale sešlo kvůli výrokům Súdánského prezidenta na adresu západních států, obzvláště států severní Evropy. Účast v misi v Kongu odmítlo, i když o ni bylo ze strany EU požádáno. Ani po zrušení mise v Súdánu se ale k misi EU v Kongu nepřipojilo.

Zvláštní situace pro Norsko nastala v rámci operace Atalanta. Ačkoli se mise na rozdíl od Turecka zúčastnilo, stalo se terčem kritiky odborné veřejnosti. Vzhledem k hustotě norské lodní dopravy v okolí Afrického rohu a vojenskému námořnímu potenciálu nebyla účast pro představitele lodních dopravců dostatečná.

Turecko se mise sice nezúčastnilo, nicméně do protipirátských operací v oblasti nasadilo v rámci různých misí NATO mnohonásobně více lodí než Norsko. Ačkoli se tedy Norsko účastnilo mise EU, následná neúčast v žádné z misí v oblasti po další tři roky byla silně kritizována.

Závěrem lze říci, že Turecko svou účastí v misích sledovalo své vlastní zájmy, tedy geopolitický vliv v regionech, ochranu menšin a zajištění si snazšího průběhu evropské integrace. Naopak námořní mise EU se neúčastnilo z důvodu opadnutí zájmu o vstup do EU a již existující námořní přítomnosti v oblasti. Norsko se misí účastnilo jako tradiční spojenec a účastník mírových operací. Jelikož nesledovalo žádné geopolitické zájmy, účast byla vždy nízká nebo byla odmítnuta, a spíše sekundovala jeho humanitárním snahám. Výjimkou byla námořní operace v Somálsku, kde mělo Norsko ekonomické důvody a zájem o ochranu svých námořníků, lodí a nákladu, ale i přes to bylo jeho angažmá minimální.

Závěr

Bakalářská práce došla k závěru, že oba státy měly rozdílné důvody pro účast v jednotlivých misích a stejně tak rozdílné důvody pro to se misí neúčastnit.

Odpověď na otázku, proč bylo zapojení Turecka a Norska do misí EU rozdílné, je nutné hledat v zahraničních politikách těchto dvou států. Zatímco Turecko se profilovalo jako regionální lídr a zároveň vhodný kandidát na přijetí do EU, Norsko si již řadu let drželo pověst vzorného účastníka v mírových misích. Aby tomuto jménu dostalo, stalo se pravidelným participantem i v misích EU.

Turecko svou novou zahraniční politikou, pomocí které hodlalo prosadit své geopolitické zájmy, začalo vést po konci studené války. Mezi hlavní priority patřilo rozšíření vlivu do přilehlých oblastí. V kontextu této práce se tak jedná o Balkánský poloostrov. Druhou tureckou prioritou byl vstup do Evropské unie. Také hledalo nové směry zahraniční politiky a od roku 2002, kdy se dostala k vládě Strana spravedlnosti a rozvoje, začalo s budováním vztahů se subsaharskou Afrikou. To později dalo důvod k vyslání vojenského letadla do mise v Kongu v roce 2006.

Jednou z hlavních tureckých zahraničněpolitických priorit se ukázala být Bosna a Hercegovina. Jistá nostalgie po osmanské říši dávala po konfliktech z 90. let důvod k politické a ekonomické intervenci do této oblasti. Vojenské angažmá jen podtrhlo turecký zájem o region, tím spíše, když počet tureckých vojáků byl jedním z nejvyšších v celé misi.

Turecko svůj vliv prosazuje primárně nevojensky. Turecká agentura pro spolupráci a rozvoj nebo Sekretariát pro náboženské otázky jsou vládní nástroje, které prostřednictvím humanitárních činností dělají Turecku v cílových zemích dobré jméno. Činnosti těchto organizací lze pozorovat ve všech regionech, které jsou pro Turecko ekonomicky, politicky či nábožensky zajímavé.

Co se týče evropské integrace Turecka, byla jeho účast v misích EU jistou snahou o přilepšení si. O tom svědčí fakt, že v období, kdy poklesl zájem Turecka o vstup do EU, ztratilo téměř zájem se účastnit vojenských misí. Částečným důkazem může být jeho neúčast v operaci Atalanta.

Oproti tomu přistoupení do Evropské obranné agentury se pro Turecko méně atraktivním nestalo. Zde ale narazilo na problém Kypru a patová situace se rovná statu quo.

Tyto aspekty se promítly do samotných účastí v misích. Geopolitické zájmy Turecka byly závažnějším motivem pro participaci než humanitární zájmy Norska. Toto je patrné na příkladu Bosny a Hercegoviny. Norsko, které má s tímto balkánským státem dobré vztahy, ale který pro něj není tolik zajímavý, se mise Althea zúčastnilo vysláním malého počtu vojáků a důstojníků. Turecko, které v zemi sledovalo své zájmy, investovalo do její infrastruktury a podporovalo tureckou menšinu i místní muslimy, do mise Althea vyslalo takřka dva tisíce vojáků.

Norsko nemělo zájem o vstup do EU. Oproti němu Turecko, které přístupová kritéria plnilo jen stěží, tento zájem v první polovině zkoumaného období jevílo. Zapojení do misí se pro Turecko stalo usnadněním své cesty do EU, ale také si jako účastník mírových misí budovalo lepší obraz na poli mezinárodních vztahů.

Norsko své důvody k participaci nenacházelo v geopolitických zájmech. Jeho participace vycházela z tradiční účasti na mírových misích a z pozice na poli evropské bezpečnosti. V daných regionech se zapojilo především nevojensky a to prostřednictvím humanitární pomoci, kterou organizovaly různé nevládní organizace.

Norsko tedy nemělo na Balkáně takové zájmy, aby se do misí zapojilo více než několika málo jednotkami. Opakem byla protipirátská operace Atalanta v blízkosti somálského pobřeží, kde byl jeho zájem na zapojení evidentní. Pirátství ohrožovalo všechny lodě, které oblastí proplouvaly. Vzhledem k tomu, že Norsko disponuje jednou z největších flotil na světě, byla jeho nízká účast v operaci velmi kritizována.

Příčiny nízké účasti byly trojí. První byla přetíženost, zejména finanční, norských ozbrojených sil kvůli Afghánistánu. Další byla struktura námořnictva, které nedisponovalo vyšším počtem plavidel vhodných pro protipirátské operace. Posledním důvodem, který vedl k lhostejnosti vlády řešit situaci, byl nezájem norské společnosti o problém pirátství jako takový.

Zcela jiný motiv mělo Norsko k nezapojení se do mise v Kongu, kde svou účast odmítlo. V té době se soustředilo na přípravy společné mise se Švédskem v súdánském Dárfúru, kam mělo vyslat několik set inženýrů. Ani přes to, že tato mise byla ze strany obou severovýchodních států odvolána, nevyslalo Norsko do Konga žádné jednotky.

Hlavní rozdíly lze tedy spatřit v rozdílných postojích obou států. Turecko cílové země vidělo jako oblasti ekonomického a politického potenciálu a snažilo si získat vliv. Tomu uzpůsobilo i nevojenské angažmá, protože humanitární činnost zajišťovaly vládní agentury. V případě misí na v balkánských státech k motivům lze přičíst společnou

historii, turecké menšiny a náboženství. Norsko tyto důvody k větší účasti v misích na Balkáně nemělo, o čemž svědčí také fakt, že jeho humanitární operace zabezpečovaly nevládní organizace. V misi Atalanta, kde naopak mělo zjevný zájem na potírání pirátství, se účastnilo také slabě.

Závěrem je nutné říci, že účast v misích EU lze zkoumat jak ad hoc, tak komplexně. Neúčast v misích byla ale vždy dána specifickou situací. Ani jeden stát se nechtěl angažovat dvakrát ve stejném regionu. Příklady jsou silné zapojení Turecka v protipirátské misi NATO a příprava Norska na misi v Súdánu, kvůli které se odmítlo účastnit mise v Kongu.

Summary

The bachelor thesis is dealing with the problem of cooperation between the European Union and the non-EU NATO allies. The research found out that the answer to the question, why the participation of Turkey and Norway is so different needs to be found in both states' foreign policies. Turkey was being shaped as a regional leader and appropriate candidate for EU membership. Norway was following its image of traditional participant in peace missions.

Turkey started with the new foreign policy after the end of the Cold War. The main priority was to make the sphere of influence near the Turkish borders. In the context of this paper it means Balkans. The second priority was the Turkish EU membership. It also was looking for the new direction of foreign policy after Justice and Development Party (AKP) came to power in 2002. It started to focus on Sub-Saharan Africa. This gave the reason to send an airplane to the EU mission in Congo in 2006.

Turkey makes the influence primarily in unmilitary way. The Turkish International Cooperation and Development Agency and the Secretariat for Religious Affairs are the state organizations established to spread the influence. These organizations work in the regions, which the Turkish government is interested in.

In the meaning of the Turkish European integration the participation in the EU missions searched for the accession benefits. Turkey stopped with the high participation in the EU missions after it almost lost the interest in the EU membership. The proof is given by its absence in the operation Atalanta. On the other hand, Turkey would like to be part of the European Defence Agency but it is being rejected by the Cypriot veto.

The aspects of the foreign policy were reflected in the missions. Turkey's geopolitical interests were more serious than Norway's humanitarian ones. It is shown by the case of Bosnia and Herzegovina. There is a good relationship between these two states but Norway is not interested in Bosnia and Herzegovina in political or economical way. Because of that Norway sent only low number of soldiers and officers to the mission Althea. On the other hand, Turkey followed own interests in the country and sent more than sixteen hundred of military personnel.

Norway was not interested in the EU membership. The reasons for its participation in the EU missions came from traditional peace initiative. Norway

participated in those regions mostly on the humanitarian grounds through number of non-governmental organizations.

Norway did not have such important and geopolitical interests in those regions and sent usually only small number of troops. The exact opposite was the operation Atalanta. Piracy gave strong motive for Norwegian participation but it sent only one frigate at the beginning. This was strongly criticized by the ship-owners organizations.

Norway had three reasons to such a low participation. The first was lack of money due to the mission in Afghanistan. The second was the structure of naval forces, which made it difficult to send more ships to the Somali waters. The last reason was the lack of interest within the Norwegian society.

Different reason plays the role in decision not to join the EU mission in Congo. Norway was preparing for the mission in Darfur together with Sweden at that time. Because of that it rejected the EU's request to join.

The main difference between the both states' participation is possible to see in different attitudes of the states. Turkey looked at the countries in economical, political and historical way. Norway, on the other hand, did not have such connections with them and due to it participated much more in humanitarian than military and political way.

Seznam použité literatury

Primární prameny

About CMF. *Combined Maritime Forces* [online]. [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://combinedmaritimeforces.com/about>.

Agreement between the European Union and the Republic of Turkey establishing a framework for the participation of the Republic of Turkey in the European Union crisis management operations. *Official Journal of the European Union* [online]. 2006 [cit. 2014-04-09]. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:3220f950-539e-4cf3-8da5-41b74f136f00.0005.02/DOC_2&format=HTML&lang=EN&parentUrn=CELEX:32006D0482.

Bosnia awaits more investments. *Hürriyet Daily News* [online]. 2012 [cit. 2014-04-09]. Dostupné z: <http://www.hurriyetaidailynews.com/bosnia-awaits-more-investments.aspx?pageID=238&nID=18255&NewsCatID=449>.

Cologne European Council, 3 - 4 June 1999: conclusions of the Presidency: Annex III - European Council Declaration on Strengthening the Common European Policy on Security and Defence. *European Parliament* [online]. [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/summits/kol2_en.htm#an3.

Common Security and Defence Policy: EU Maritime Operation against piracy (EU NAVFOR Somalia - Operation ATALANTA). *European Union External Action* [online]. 2011 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/sede/dv/sede200312factsheeteunavfor_/sede200312factsheeteunavfor_en.pdf.

Counter-piracy operations. *North Atlantic Treaty Organization* [online]. 2014 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_48815.htm.

Defence restructuring intensified – defence budget increases. *Government.no* [online]. 2004 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/fd/Nyheter-og-pressemedlinger/2004/defence_restructuring_intensified.html?regj_oss=2&id=252500.

Elections in the Democratic Republic of the Congo. *The Norwegian Mission to the EU* [online]. 2006 [cit. 2014-04-28]. Dostupné z: http://www.eu-norway.org/eu/policyareas/foreign_policy/CFSP_statements/Elections_in_the_Democratic_Republic_of_the_Congo/#.U2pVhl4SSyc.

EU Naval Force and Combined Task Force 151 work together to ensure no safe Haven for Pirates in Indian Ocean. *EU NAVFOR Somalia* [online]. 2012 [cit. 2014-05-12]. Dostupné z: <http://eunavfor.eu/eu-naval-force-and-combined-task-force-151-work-together-to-ensure-no-safe-haven-for-pirates-in-indian-ocean>.

European Council, Santa Marta de Feira, 19-20 June 2000, Annex I: Presidency Report on Strengthening the Common European Security and Defence Policy, II.D., CP 47.

European Union Naval Force Somalia: Operation Atalanta. *European Union External Action* [online]. 2013 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eu-navfor-somalia/pdf/factsheet_eunavfor_en.pdf.

Fighting pirates in EU operation. *The Norwegian Mission to the EU* [online]. 2009 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.eu-norway.org/news1/frigate/#.UzRwTdzuiyc>.

Framework agreement with the EU on Norwegian participation in EU civilian and military crisis management operations. *Government.no* [online]. 2004 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: http://www.regjeringen.no/en/archive/Bondeviks-2nd-Government/ministry-of-foreign-affairs/Nyheter-og-pressemeldinger/2004/framework_agreement_with_the_eu.html?regj_oss=1&id=253413.

Helsinki European Council 10 and 11 December 1999: Presidency Conclusions: II. Common European Policy on Security and Defence. *European Parliament* [online]. [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/summits/hel1_en.htm.

HENRIKSEN, Sturla, Letter to prime minister. *Norwegian Shipowners' Association*. Oslo, 18. listopadu 2010.

HENRIKSEN, Sturla. Maritime values under attack. *Norwegian Shipowners' Association* [online]. 2011 [cit. 2014-04-24]. Dostupné z: [http://www.rederi.no/nrweb/english.nsf/\(\\$All\)/0C74500F3DB0DB7DC125786E00588C14?OpenDocument](http://www.rederi.no/nrweb/english.nsf/($All)/0C74500F3DB0DB7DC125786E00588C14?OpenDocument).

Introduction: Norway and Bosnia-Herzegovina. *Norway: The Official Site In Bosnia and Herzegovina* [online]. 2013 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: http://www.norveska.ba/News_and_events/Bilateral-relations/Introduction-Norway-and-Bosnia-Herzegovina/#.U0lNBV4SSyc.

Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie: Listina základních práv Evropské unie. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2010. ISBN 978-92-824-2572-5.

Member States. *European Defence Agency* [online]. [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <https://www.eda.europa.eu/Aboutus/who-we-are>.

Minister of Defence met the EU Troika. *The Norwegian Mission to the EU* [online]. 2006 [cit. 2014-05-09]. Dostupné z: http://www.eu-norway.org/news1/Minister_of_Defence_met_the_EU_Troika/#.U20LSF4SSyc.

Mission completed – Fridtjof Nansen heads home. *The Norwegian Mission to the EU* [online]. 2010 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.eu-norway.org/news1/Mission-completed--Fridtjof-Nansen-heads-home/#.UzRwGtzuiyc>.

Mission. *European Defence Agency* [online]. [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <https://www.eda.europa.eu/Aboutus/Whatwedo>.

Mostar Bridge to be Finished by 20 December. *Southeast European Times* [online]. 2003 [cit. 2014-04-09]. Dostupné z: http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/features/setimes/features/2003/06/030626-BETH-001.

Norge deltar i EUs operasjon i Bosnia-Hercegovina. *Government.no* [online]. 2004 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/fd/Nyheter-og-pressemeldinger/2004/norge_deltar_i_eus_operasjon_i.html?regj_oss=1&id=234397.

Norway ready to agree to administrative arrangements with the European Defence Agency (EDA). *The Norwegian Mission to the EU* [online]. 2009 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: http://www.eu-norway.org/ARKIV/newsarchives/European_Defence_Agency/#.U0vyRV4SSyc.

Norwegian contributions to military operations abroad in 2005. *Government.no* [online]. 2004 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: http://www.regjeringen.no/en/archive/Bondeviks-2nd-Government/ministry-of-defence/Nyheter-og-pressemeldinger/2004/norwegian_contributions_to_military.html?regj_oss=1&id=234406.

Norwegian frigate to join EU NAVFOR Atalanta. *Government.no* [online]. 2009 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.regjeringen.no/en/archive/Stoltenbergs-2nd-Government/Ministry-of-Defence/Nyheter-og-pressemeldinger/pressemeldinger/2009/norwegian-frigate-to-join-eu-navfor-atal.html?id=547266>.

Norwegian frigate to join EU NAVFOR Atalanta. *Government.no* [online]. 2009 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.regjeringen.no/en/archive/Stoltenbergs-2nd-Government/Ministry-of-Defence/Nyheter-og-pressemeldinger/pressemeldinger/2009/norwegian-frigate-to-join-eu-navfor-atal.html?id=547266>.

Operation EUFOR RD Congo - Report to the United Nations. *Council of the European Union* [online]. 2007 [cit. 2014-04-28]. Dostupné z: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&t=PDF&gc=true&sc=false&f=ST%20139%202007%20INIT>.

Parliament unanimously agrees to send soldiers to Congo. *Hürriyet Daily News* [online]. 2006 [cit. 2014-04-28]. Dostupné z: <http://www.hurriyetaidailynews.com/parliament-unanimously-agrees-to-send-soldiers-to-congo.aspx?pageID=438&n=parliament-unanimously-agrees-to-send-soldiers-to-congo-2006-06-29>.

Part VII: High Seas: Section 1. General Provisions. *United Nations Convention on the Law of the Sea* [online]. Article 101 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/part7.htm.

Pirate battle frees Norwegian ship. *Newsinenglish.no: Views and News from Norway* [online]. 2011 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://www.newsinenglish.no/2011/01/24/pirate-battle-frees-norwegian-ship>.

Press Release (2002) 142: EU-NATO Declaration on ESDP. *North Atlantic Treaty Organization* [online]. 2002 [cit. 2014-05-13]. Dostupné z: <http://www.nato.int/docu/pr/2002/p02-142e.htm>.

Santa Maria da Feira European Council 19 and 20 June 2000: Conclusions of the Presidency: Arrangements to Be Concluded by the Council on Modalities of Consultation and/or Participation that Will Allow the Non-EU European NATO Members and other Countries which Are Candidates for Accession to the EU to Contribute to EU Military Crisis Management. *European Parliament* [online]. [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/summits/fei1_en.htm.

Somali pirates release Norwegian UBT Ocean. *The Foreigner* [online]. 2010 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://theforeigner.no/pages/news/somali-pirates-release-norwegian-ubt-ocean>.

Sweden, Norway drop out of peacekeeping force in Darfur. *San Mateo Daily Journal* [online]. 2008 [cit. 2014-04-28]. Dostupné z: http://archives.smdailyjournal.com/article_preview.php?id=85753.

Turkey's Army Contributes to Reconciliation Stability in Bosnia. *Eurasia Review* [online]. 2013 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.eurasiareview.com/08112013-turkeys-army-contributes-reconciliation-stability-bosnia>.

Turkey's International Security Initiatives and Contributions to NATO and EU Operations. *Republic of Turkey: Ministry of Foreign Affairs* [online]. [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: http://www.mfa.gov.tr/iv_-european-security-and-defence-identity_policy-_esdi_p_.en.mfa.

Western European Union Council of Ministers, Bonn, 19 June 1992: Petersberg Declaration. *Western European Union* [online]. 1992. [cit. 2014-02-28]. Dostupné z: <http://www.weu.int/documents/920619peten.pdf>.

Sekundární literatura

BEKKEVOLD, Jo Inge a Robert S. ROSS. *International Order at Sea: Anti-Piracy and Humanitarian Operations* [online]. Oslo: Norwegian Institute for Defence Studies, 2012 [cit. 2014-04-24]. ISBN 978-82-91571-15-7. Dostupné z: http://idsa.in/system/files/book_OrderSea.pdf.

BICKERTON, Christopher J. *European Union foreign policy: from effectiveness to functionality*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2011. ISBN 978-0-230-28229-2.

BONNÉN, Preben. *Towards a Common European Security and Defence Policy: The Ways and Means of Making it a Reality*. Münster: Lit, 2003. Compas group on security and defence studies, vol. 1. ISBN 38-258-6711-0.

BOUGAREL, Xavier. The Role of Balkan Muslims in Building a European Islam. *European Policy Centre (EPC)* [online]. 2005, Issue 43 [cit. 2014-05-11]. Dostupné z: <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?ots591=0c54e3b3-1e9c-be1e-2c24-a6a8c7060233&lng=en&id=17029>.

DAVUTOĞLU, Ahmet. *Stratejik Derinlik: Türkiye'nin Uluslararası Konumu*. İstanbul: Küre Yayınları, 2009. ISBN 979-975-6614-005.

HOWORTH, Jolyon. NATO and ESDP: Institutional Complexities and Political Realities. *Politique étrangère*. 2009, Vol. 74, No 4. Dostupné z: <http://www.ifri.org/downloads/pe42009howorth.pdf>.

KOUTRAKOS, Panos. *European foreign policy: legal and political perspectives*. Cheltenham: Edward Elgar Pub. 2011. ISBN 978-184-9804-097.

LACHMANN, Niels. The EU-CSDP-NATO relationship: Asymmetric Cooperation and the Search for Momentum. *Studia Diplomatica* [online]. 2010, Vol. LXIII, No. 3–4. [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: https://www.academia.edu/4747277/The_EU-CSDP-NATO_relationship_asymmetric_cooperation_and_the_search_for_momentum.

LIOUNTRI, Christianna. Turkey's Balkan Policy under the AKP. *Defencegreece.com* [online]. 2013 [cit. 2014-04-29]. Dostupné z: <http://www.defencegreece.com/index.php/2013/03/turkeys-balkan-policy-under-the-akp>.

LUCARELLI, Sonia, Luk van LANGENHOVE a Jan WOUTERS. *The EU and Multilateral Security Governance*. New York: Routledge, 2013. ISBN 978-0-415-67930-5.

MAJOR, Claudia. EU-UN cooperation in military crisis management: the experience of EUFOR RD Congo in 2006. *European Union Institute for Security Studies* [online]. 2008. [cit. 2014-04-28]. Dostupné z: <https://infoeuropa.euroid.pt/files/database/000042001-000043000/000042438.pdf>.

MÉRAND, Frédéric. *European Defence Policy: Beyond the Nation State*. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-019-9533-244.

NÅLSUND, Silje Fordal. *Norwegian Western Balkan Policy: An Analysis of the Relationship between the MFA and Norwegian NGOs*. Oslo, 2007. Dostupné z: <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/14772/SiljesxMasteroppgave.pdf?sequence=1>. M.A. Thesis.

OĞUZLU, Tarik. Turkey and the Cyprus Dispute: Pitfalls and Opportunities. *Ankara Bar Review* [online]. 2010, Vol. 3, Issue 1. [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=51332be8-8219-4598-9cea-70d0816d503b%40sessionmgr4002&vid=1&hid=4203>.

OKTAV, Özden Zeynep. *Turkey in the 21st century: Quest for a new foreign policy*. Burlington: Ashgate, 2011. ISBN 978-140-9431-855.

ÖKTEM, Kerem. New Islamic actors after the Wahhabi intermezzo: Turkey's return to the Muslim Balkans. *University of Oxford: European Studies Centre* [online]. 2010 [cit. 2014-05-11]. Dostupné z: <http://balkanmuslims.com/pdf/Oktem-Balkan-Muslims.pdf>

ÖZKAN, Mehmet. Turkey's Rising Role in Africa. *Turkish Policy. Quarterly* [online]. 2010, Volume 9, Number 4. [cit. 2014-04-28]. Dostupné z: <http://turkishpolicy.com/dosyalar/files/MehmetOzkan-TurkeysRisingRoleinAfrica.pdf>.

REICHARD, Martin. *The EU-NATO relationship: A Legal and Political Perspective*. Burlington: Ashgate, 2006. ISBN 978-0-7546-4759-1.

TALMON, Stefan. The European Union– Turkey Controversy over Cyprus or a Tale of Two Treaty Declarations. *Chinese Journal of International Law* [online]. 2006, Vol. 5, Issue 3. [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid,url&db=a9h&AN=23493278&lang=cs&site=ehost-live>.

THIM, Michal. Kypr, Turecko a EU. *Asociace pro mezinárodní otázky* [online]. 2006 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: www.amo.cz/publikace/kypr-turecko-a-eu.html.

VOGEL, Toby a BRAND, Constant. NATO chief urges EU to give Turkey security role. *European Voice* [online]. 2010 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://www.europeanvoice.com/article/imported/nato-chief-urges-eu-to-give-turkey-security-role/69016.aspx>.

VOGEL, Toby. EU force in Bosnia below required troop numbers. *European Voice* [online]. 2011 [cit. 2014-04-09]. Dostupné z: <https://www.europeanvoice.com/article/imported/eu-force-in-bosnia-below-required-troop-numbers/71548.aspx>.